

102178

Antonín Martin Slomšek

knížebiskup Lavantský,

prísežný apoštolské stolice, měšťan Římský.

Jeho život a apoštolská činnost'

Ze spisu slovinského Františka Kosara přeložil

Fr. Klíma,

farář v Krásné.

V Brně 1882.

Tiskem a nákladem knihtiskárny benediktínské.

Cena **25 kr.**

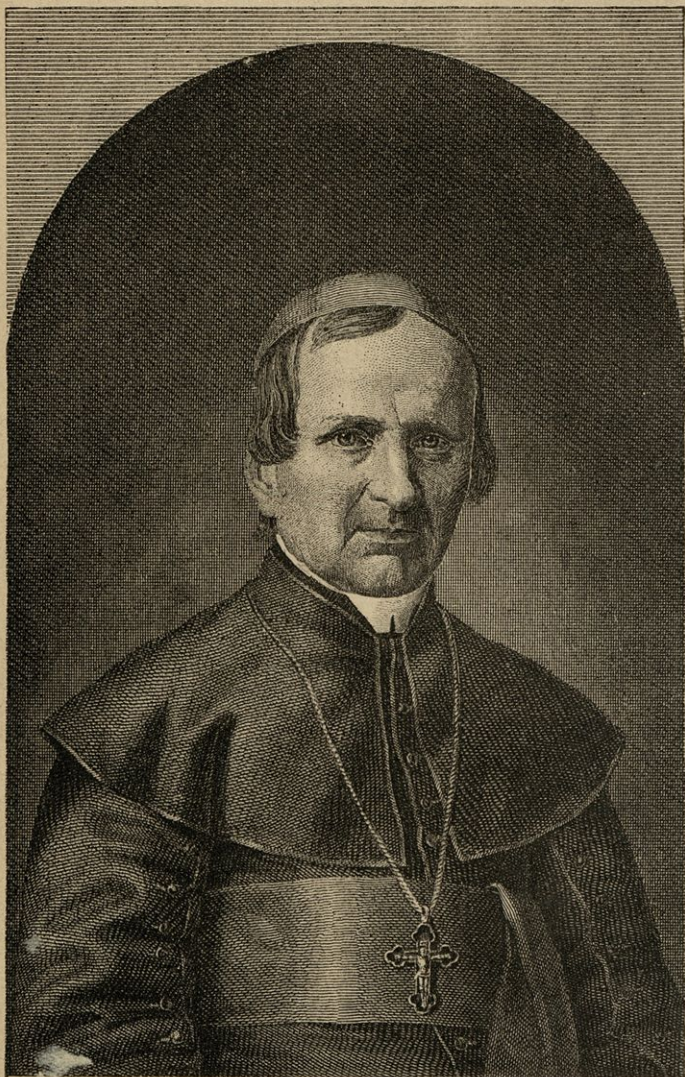
Antonín Martin Šlomošek

kněžský úřad

Jeho svatost a duchovní činnost

Fr. Klus

Antonín Martin Slomšek,
biskup Lavantský.

Antonín Martin Slomšek

knížebiskup Lavantský,

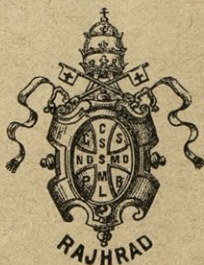
přísežný apoštolské stolice, měšťan Římský.

Jeho život a apoštolská činnost.

Ze spisu slovinského Františka Kosara přeložil

Fr. Klíma,

farář v Krásné.

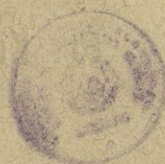

V Brně 1882.

Tiskem a nákladem knihtiskárny benediktinské.

102178

102178

DFZ 860/1951

I. Mládí Antonína Slomšeka.

Antonín Slomšek narozen byl na příjemném návrší farnosti Ponkovské, kteréž se zove Slom, odkudž i jméno jeho a název Slomšek se odvozuje, dne 26. listopadu 1800. Rodiče byli stavu sedlského, dosti zámožní a což více váží, také zbožní.

Tehda nebylo ještě v rozsáhlé farnosti Ponkovské nižádné školy. Avšak prozřetelností Boží stalo se, že právě, když Slomšek dospěl v ona leta, kdy mohl školu navštěvovati, ustanoven tam za kaplana zbožný a pro vychovávání mládeže horující kaplan Pražnikar, krajinec, a ten v kaplance své z počátku 15 dítek vyučoval, mezi nimiž i Slomšek byl. Když pak dítek den ode dne přibývalo, nastala potřeba, by prostrannější místnost ve faře v učírnu byla zaměněna. Antonín býval skoro vezdy prvním, ba byl i dohlížitelem nad druhými. První veřejná zkouška vykonána u přítomnosti přčetného panstva uprostřed vsi pod košatým ořechem a byl také při ní Antonín prvním vyznamenáním podělen. Nejedem z jeho žijících spolužákův ještě nyní vysvědčuje, že už tehda Antonín vyznačoval se nad ostatní mírností, rozšafností a zvláště zbožností. Píšeť z nich jeden takto: „Už tehda měli jsme my ostatní žáci jakousi úctu před Antonínem, a kdykoliv on s námi šel, vždy chořivali jsme mírně a zvedeně do školy i ze školy. Ale nejraději chořivál Antonín sám. Časem doprovázel jsem ho až domů, a tu dobrá a laskavá matka jeho nepropustila mne nikdy bez pomazánky. Také na pahorku sv. Osvalda, kdež stádo otcovo pásával, jsem ho nezřídka navštěvoval a tam u kapličky nejednou vystoupil Antonín na schodky a kázával, my pak ostatní pastouškové jsme byli jeho posluchači.“

Nade jiné už tehda velmi rád v chrámu Páně knězi přísluhoval. Co den vážil Antonín půl hodiny cesty hned záhy z rána do chrámu Páně, by tam velebnému pánu faráři a kaplanovi při mši svaté mohl posluhovati. A největší jeho potěchou bylo, mohl-li někdy pana kaplana k nemocnému doprovázeti. Vůbec už tehda byl Antonín raději v kaplance nežli doma, a jakož sám se přiznal, trávil volné chvíle učením.

Náklonnost k duchovním stavu, jížto matka u Antonína záhy zpozorovala, byla jí k nemalé radosti. I snažila se, seč byla, v srdeci jeho jí udržovati. Když Antonín se připravoval k sv. biřmování, pravila mu matka: „Milý Toničku! kmotra si sám vyvol. Ale přece uposlechni mne a vyvol sobě toho, kdo při křesťanském cvičení z mužův bude nejlépe odpovídati.“ A Toník také uposlechl rady matčiny. Vešed do chrámu Páně, vyhledal si místo, ze kterého mohl se po celém chrámě dobře rozhlednouti. Jakýs prostý a chudý rolník zdálo se Antonínovi že nejlépe odpovídá. Toho tedy zvolil za kmotra. Když pak pan kaplan Toníka na jméno kmotrovo se dotazoval, nemálo se podivil, že synek

tak možného rolníka volí sobě kmotra tak chudého. Ale po nedlouhém rozmýšlení sám pravil: „Toníčku! dobře jsi volil; kmotr tvůj je sice chudý, ale za to rozšafný a zbožný muž, a nad to ve pravdách svatého náboženství obeznalý.“ A když jednou zesnulý biskup tuto událost vypravoval, jakoby jinému někomu, a nikoliv jemu samému se byla přihodila, připojil k tomu: „A Bůh laskavý požel na onomu dítěti, chodiloť do školy, stalo se knězem, ba i biskupem.“

Jakmile Ponkovskou školu vychodil, otec Marek určil pacholíka pro stav selský, a záhy bylo mu, jak sám v jednom ze svých pastýřských listův přiznává, těžkou práci konati. Pišeť: „Také mne selská matka na slámě povíjela a na slámu pokládala. Do třinácti let jsem dosti těžko pracoval. Jsa k rádlu ještě sláb, musel jsem alespoň koně poháněti, mlátit a žíti, a dobývati sobě chleba právě tak, jak vy ho dobýváte.“ Tehda již byla v něm neukojitelná touha po četbě i nosíval knihu s sebou, do kteréž kradmo nejednou nahlížel. Když to kdysi otec jeho zpozoroval, všecek se rozhorlil: „Sedlákem budeš, a pracovati budeš; nechť měštití panáčkové nosí s sebou knihy, ty však neopovaž se knihy s sebou vzíti.“

Ale zcela jinak nežli otec Marek, smýšlela zbožná a laskavá máti. Nejmilejším přáním srdce jejího mateřského bylo, aby mohla synka poslati do vyšších škol. Z toho nemalá rozepře se stala mezi otcem a matkou. Zbožná matka v tísní a nesnázi své zašla k panu kaplanu s prosbou, by přec otce snažil se přemluvití, aby se jinak rozmyslíl a hochu poslal do škol. Více z donucení, nežli z dobré vůle svolil konečně i otec.

II. Antonín na latinských a filosofických školách.

Tak rozloučil se Antonín Slomšek v čtrnáctém roce věku svého s rodným domem vstoupiv o velikou noc r. 1814 v třetí třídu německých a z jara v první třídu latinských škol v Cejli.

Němčina ovšem byla Antonínovi z počátku na závalu, ale že dobře znal přísloví: „Kolik jazykův znáš — tolik národův znáš,“ neustal, až němčině se přiučil, a od té doby byl vezdy mezi předními a od šesté třídy prvním. V latinských školách také ujala se u něho láska k rodné mluvě. Učený a zbožný učitel Zupančič, jehož zesnulý biskup nikdy se nemohl dochváliti, svým žákům říkával, žeť to nemalou hanbou pro vzdělaného člověka, nezná-li mateřské mluvy lépe, než nevzdělaný a prostý pastucha pohorský, který ve škole nikdy nebyl. A proto také často žákům svým byl tou radou, by úlohy školní doma také někdy v mateřském jazyku vypracovali. Nikdo nebyl poslušnějším nad Slomška, kterýž už s mlékem mateřským lásku k mateřské mluvě vssál. Přechoťto již u vysokém stáří s radostí sobě připomínal matku dobrou, která mu zbožné slovinské písně pěla a národní pohádky vyprávěla. Když pak jednou školní úlohu, dobře slovinsky propracovanou ve škole předčítal, byl od učitele veřejně pochválen, čímž více ještě lásky k mateřštině u něho přibývalo. Když pak se jednou přihodilo, že Zupančič vybral tři žáky, aby jistému učiteli ku svátku vázaného tři básničky, latinsky, řecky a německy složili, ubolával Slomšek nad tím velmi, že také jemu nedostalo se úlohy tak čestné. Umínil sobě, že úkradkem složí slovinskou báseň, a tím milnému učiteli také radost způsobí. Když pak v slavný onen den tři

žáci básně své přednesli, prosil Slomšek, by také jemu bylo volno něco přednésti. Libezně, plyně, mile a sladce řinula se mu slovinská básně z úst, tak že kráse jazyka slovinského podivili se nemálo i učitel i žáci a Zupančič nemálo rozradován a udiven, pravil: „Zdá se mně, že dostalo se vám zvláštního daru od Pána Boha, a že kdysi proslavíte slovinský jazyk. Proto vám radím, ba prosím vás, byste se zvláštní pilností a láskou jazyk svůj mateřský pěstoval.“ Tato slova milého učitele dostačila, by v nitru Slomšekově probudilo se národní uvědomění a zároveň láska k jazyku mateřskému v srdci jeho takovým žárem vzplanula, žeť ohně toho ani nejprudčí vích protivenství nemohl již uhasiti. Od té chvíle obíral se Slomšek se slovinštinou s horlivostí obzvláštní, a dobrý učitel milerád mu potřebné k tomu knihy opatroval.

Avšak jakož dobře dařilo se Slomšekovi ve škole, tak nedobře vedlo se mu mimo školu. Jestli zvláštním řízením prozřetelnosti Boží, že Pán muže ony, kteréž ku velikým činům vyvolil, vodí obyčejně stezkou utrpení a kříže hned záhy z mládí. Bůh odjímá jim všecko, co jim zde na zemi milo a draho, a k čemu by mohli srdce své přikloniti, aby tak srdce jejich ode vsí světské přítulnosti odloučil a očistil, aby srdce jejich jenom pro Boha bilo, a aby nad to takou velkodušností je nadchnul, jakéž lze jenom ve škole kříže, protivenství a utrpení naléztí. Tak jednala prozřetelnost Boží i s mladistvým Slomškem. Záhy z mládí mělo v nitru jeho povolání a náchylnost ku stavu duchovnímu ode všech světských přílepkův býti očistěno, záhy mělo rámě jeho přivykatí trpělivému snášení kříže Kristova, a mělo i při něm nabyti platnosti slovo Páně: „Dobře muži, nese-li jho hned od mladosti.“

Pokud pečlivá máť jeho byla na živu, byl Slomšek vším potřebným v hojně míře opatřen; ale už 2. ledna r. 1816 vyrvala mu matku smrt neuprosná. Umřelať tak náhle, že Slomšek dříve zvěděl o smrti matčině, než o její chorobě. A nyní počaly pro ubohého žáka žalupné doby! — Otcí, jak nám už povědomo, nebylo hned zprvu po chuti, že Antonín navštěvoval školy, — nastaly doby veliké neúrody, — rozsáhlé hospodářství na Slomu bylo bez hospodyně, — pět malých dětí kolem otce obstarožného, — Antonín pak, který mohl nejdárněji otcí pomáhati, byl ve školách: zajisté události, kteréž otcovi i synovi nejednu trpkou hodinu připravily.

Avšak dobrá a pečlivá matka nezapomenula ani na smrtelném loži na svého miláčka. S okem uslzeným a rukama sepiatýma prosila pana kaplana, by jí přislíbil, že bude po smrti její o Antonína pečovati, by takto pokojně mohla odebrati se na věčnost. Dojat slíbil duchovní matce, že dle sil svých přání její vyplní, a také dostal slovu. Otec Marek, přinucen okolnostmi, musel se podruhé oženiti, avšak druhá manželka nikterakž nenahradila Antonínovi bolestnou ztrátu. Málo jenom byl od onoho okamžiku z domu podporován; a veškera starost o Slomšeka připadla nyní velebnému pánu Pražnikarovi, o němž jednou sám Slomšek jsa již biskupem ve svém kázání se vyjádřil: „že mu jest větším díkem zavázán, nežli vlastnímu otcí a matce.“

Proto také nenazýval Slomšek až do své smrti Pražnikara jinak, nežli svým největším dobrodincem, a o prázdninách vždy jenom u něho prodléval, ba když jednou jsa biskup své kněžstvo napomínal a prosil, aby schopné a chudé

žáky podporovalo, pravil veřejně: „Bez pomoci a přispění duchovního nebyl bych ani já přišel do škol, a nebyl bych cíle svého dosáhl!“

Což pak divu, že za tak neblahých okolností mladičký Antonín takorůka byl donucen, aby posily a úlevy hledal v modlitbě u Boha, že vše světské se mu omrzelo, že zatoužil po stavu duchovním, a že dosažením touhy té doufal pookřáti a pravých slastí dojíti. Proto také oblíbil sobě samotu, knihy byly jeho nejmilejšími družkami a chrám Páně byl mu místem osvěhy. Spolužáci jeho vypravují, že jednou postřehli Slomšeka ve chrámu Páně, klečícího na holé dlažbě, a spínajícího ruce v horoucné modlitbě k nebesům. I v prázdninách zamiloval sobě samotu nade vše; máje knihu nějakou v ruce, procházel se nejraději po pahorku sv. Osvalda. Často vyprosil sobě Slomšek na kostelníku klíč od kaply, vešel do stánku toho tichého, a tam buďto vroucně k Bohu se modlil, anebo vystoupiv na kazatelnu, cvičil se v duchovním řečnictví. Proto také bývala tato kapla Slomšekovi i jako biskupovi nanejvýš mila a draha; nazývalť ji nejdrazší upomínkou své mladosti a všemožně duchovního napomínal, aby byla obnovena, by jí ještě než zemře mohl posvětit. A Bůh dobrotivý dal mu dočkati se ještě i této radosti. Když byl Slomšek sám nejznačnější dar na opravu kaply věnoval, posvětil jí jakož i dva oltáře r. 1856, a jakožto kněz a biskup na tomtéž místě a z tétěz kazatelny kázal, kdež za mládí jako pastoušek a student v duchovním řečnictvu se byl cvičil.

Po dokončených školách latinských odebral se do Lublaně na školy filosofické; ale čím více modlitbou a láskou ku stavu duchovnímu srdce Slomšekovo se rozněčovalo, tím zdouhavěji mýjely mu dny a léta, tím odpornejší zdál se mu život ve světě. Nižádná zpráva nenaplnila Slomšeka větší radostí v Lublani nad onu, když zaslechl, že v Senji v Dalmatsku lze sedmou a osmou třídu jedním rokem odbyti. Bez dlouhé rozvahy opustil Slomšek Lublaň, a důvěruje úplně v prozřetelnost Boží, vydal se neprodleně na cestu tak dálnou, odkudž za rok s vysvědčením výtečným se navrátil. Leč jak zarmouceno bylo srdce jeho, když žádaje o přijetí do semináře bohosloveckého, se dověděl, že vysvědčení ono nemá veřejné platnosti, a že musí tedy osmou třídu na novo započítati. Co nelze změnit, tomu člověk musí volně se podrobiti; tak i Slomšek bez reptání učinil, a v Celovci do osmé třídy latinské dal se zapsati, kamž jej srdce zajisté i z té příčiny táhlo, že tam byl seminář duchovní pro chovance kněžské biskupství Lavantského.

III. Antonín v semináři bohosloveckém.

Když byl Antonín Slomšek veškery zkoušky, jimiž Bůh povolání jeho a náklonnost ku stavu duchovnímu protřibil, přestál a přetrpěl, vstoupil r. 1821 do semináře bohosloveckého. Téhož roku i otec jeho Marek zemřel. Nyní tím více přivinul se Slomšek ku Pánu Bohu a žil jedině svému budoucímu povolání.

Pílen a pečliv jsa nad míru ve sv. vědě, používal zároveň i prázdných chvil k tomu, by k povolání budoucímu hodně mohl se připravit. Čtení Písma svatého jej nade vše jiné těšilo, od prvního až do posledního řádku Písmo svaté přečítal, a ještě jako biskup nejednou si připomenul ony blahé a slastné chvíle, kterých při čtení tom zakoušel. Kromě Písma sv. čítával tolikéž spisy svatých

otců církevních, zvláště jejich kázání; neboť řečnická krása, uhlazenost a lepota, jakouž v nich nalezal, tím více jej zajímala, čím větší náchylnost k úřadu kazatelskému v nitru svém pocítoval. Mnohé učinil si z nich opisy a výpisky, což v letech pozdějších nemálo mu prospělo při pracích kazatelských. A cokoliv mu zbývalo nad to času, toho věrně používal ku vzdělávání a pěstování mateřského jazyka. A jelikož Slomšek nade všecky vrstevníky znalostí jazyka slovinského se vyznamenával, uvázal se ku prosbě představených v čestný úkol vyučovati ostatní bohoslovce jazyku slovinskému, čímž dostalo se mu onoho přechestného úřadu, že byl prvním učitelem jazyka slovinského v semináři bohosloveckém.

Z toho patrně, že zesnulý biskup už jako bohoslovec více byl podoben muži vyspělému, nežli mladíku dospívajícímu. Žilť Slomšek jediné bohovědě a slovinské řeči, o vše ostatní záležitosti světské se nestaral, a nedivme se tedy, že už tehda mezi soudruhy jeho byl jeden o tom hlas, že zbožnou a šlechetnou hlavu takého pilného bohoslovce zdobiti bude kdysi biskupská mitra.

Pilností svou nevědění dosáhl toho Slomšek, že byl po ukončeném třetím roce 8. září r. 1824 na kněžství vysvěcen. Tu opětně poznáváme vděčné jeho srdce, kteréž tím se osvědčilo, že nechtěl míti prvotiny kněžské v rodné své farnosti, nýbrž v Ulimji, kdež se byl zatím dobrodinec jeho Pražnikar jako farář usadil. Na jeho bedrách spočívalo břímě pečovati o Slomšeka v době oné, v níž školy latinské navštěvoval, jemu tedy mělo se také prvnímu dostati potěchy a slasti dne onoho radostného. Nyní tedy ve chvíli přeblažené uváděl Pražnikar, v odměnu za klopoty přestálé, nadějného kněze mladistvého k oltáři Páně, a tolikéž i při mši svaté kázal tomu, který za nedlouho měl se státi korunou a ozdobou všech kazatelů tehdejších.

IV. Antonín Slomšek jako kaplan.

Po ukončených bohosloveckých studiích byl Slomšek na podzim r. 1825 za kaplana zprvu ku sv. Vavřinci na Bizelsku a r. 1827 k Novému chrámu ustanoven. Ovoce pilné přípravy jeho ku stavu duchovnímu za nedlouho se projeвило.

Nadšen jsa vznešeností povolání svého žil Slomšek jen pro čest a slávu Boží a spásu duší. Život jeho byl přísný, ustraněný a nad míru dělný, tak že jako kněžstvo tak i lid věřící spatřovali v něm vzor zbožného, horlivého a právě apoštolského kněze. Pravím-li však, že život jeho byl přísný a ustraněný, nechci nikterak tvrditi, že by býval tváře zasmušilé a nevlídné, nýbrž i v té příčině pravou jevil zbožnost, že vezdy býval veselý a boдрé mysli.

Milerád chodil navštěvovat známých a přátel, s nimiž uslechtil a nenuceně se bavival, a hlasem stříbrozvučným nejednou písní všechny rozjařil a rozveselil. Jak dovedl oceniti nevinnou radost, tím dokázal, že sám hojně krásných písní složil, a staré písně opravil. Mnohé z nich tak se líbily, že znárodněly.

Nejsnáze lze získati lásky lidu věřícího tomu duchovnímu, kterýž pravou zbožností jsa ozdoben vezdy jest tváře veselý. Proto byl také zesnulý Antonín

všude miláčkem svých farníkův. Každý rád se s ním zastavil na slovo, a nejraději tehda mu naslouchal každý, kdy slovo Boží hlásal. Doposud ještě možno slyšeti od farníkův obou míst, na nichž Slomšek kaplanoval, že lidé ze všech stran houfně se scházivali, aby kázání Slomšekovo mohli poslouchati, neboť říkali si o něm už tehda, že tak káže, tak hlásá slovo Boží, jakoby růže sázel.

V. Antonín spiritualem v Celovském semináři.

Tak svatý a neúhonný život, taková horlivost a svědomitost v plnění povinností kněžských nemohla zůstatí tajna. Jméno Slomšekovo vyslovováno s úctou i u biskupského sídla ve sv. Ondřeji, a tak stal se Slomšek miláčkem svých představených, nevěda ani sám o tom, aniž po tom toužil. A tak byl vyvolen za duchovního vůdce nebo-li spirituala chovancům semináře bohoslovcekého v Celovci. Nemůžeť věru nížádný kněz krásnějšího úkolu sobě žádati nad ten, je-li vůdcem a vychovávatelem budoucích dělníků na vinici Páně. Proto také se Antonín Slomšek toho úřadu nového ujal celou duší, celým srdcem a vši silou: byl skutečně pravým duchovním otcem nadějných kněží.

Laskav jsa a přísný zároveň jakož toho potřeba kázala, věrně se o to přičiňoval, aby mladí dělníci svědomitě a pilně pro nastávající svůj pastýřský, veledůležitý úřad dobře byli připraveni. Doposud ještě posluchači jeho nezapomenuli na ona překrásná naučení, jakýchž se jim dostávalo co den ústy milovaného otce duchovního. Popředně pak dbal Slomšek jak v kázáních tak i v rozjímáních o to, by v útrokách mladistvých dělníkův obudil horoucnou touhu po spasení duší, aby je nadechnul k neunavné práci ve zpovědnici a ve vyučování školní mládeže. Poučoval je, by ochotně zakládali ve farnostech bratrstva, zvláště bratrstvo sv. Leopolda, které tehda právě vzniklo ku podporování misionářův amerických. Símě pak svatých ctností, jež zaséval jako zahradník pečlivý do mladistvých srdcí svých chovancův, neopomenul zalévatí horoucnou modlitbou, a zahrívati teplými a jasnými paprsky vlastního příkladu. Neunavně pracoval Slomšek dnem i nocí, každému rád posloužil, kdokoliv o radu neb o pomoc ho požádal. Zhusta sedával ve zpovědnici, a častěji ještě kázával slovo Boží jak v městě samém tak také mimo město. Tak měl též kázání o sedmibolestné Marii Panně, jež konal ve chrámě svatého kříže u Celovce. A bývala při kázáních těch taková tlačénice, takový nával posluchačstva, že už o dvou hodinách s poledne musel přijíti, kdokoliv kázání chtěl býti přítomen, ač teprve o čtvrté hodině kázání počínalo. Za nedlouho býval celý pahrbek, na němž chrám svatého kříže stojí, lidem přeplněn, neboť nikdy před tím neslychal lid slovinský kazatele, který by mluvou tak vytříbenou byl hlásal slovo Boží.

Sám na sebe byl Slomšek přísný. Málo jenom spával, lehával pouze na slamníku, lože sám sobě stlal, snídával jenom zřídka, vína někdy toliko sobě dopřál, kávy nikdy. Začasté utrlh sobě od úst i večeri, aby pokrmem sobě uchystaným mohl podpory poskytnouti chudým studentům. Oděv Slomšekův býval vezdy slušný, ale jenom prostý a chudobný; cokoliv uchránil, rozdal buď chudým studentům aneb obětoval na vydávání zbožných a užitečných slovinských knih.

Kromě svého zaměstnání, jakéž mu ukládal úřad spirituala, dbal také o pěstování slovinské mluvy, o povznesení slovinské literatury a o pravé, křesťanské vzdělání a ušlechtní lidu slovinského.

Slovinci žili tehda věru v poměrech trapných a neutěšených. Nebylot tehda nikde viděti slovinské knihy, vyjma některé knihy modlitební a evangelia. Nebylot téměř jediného vzdělance, který by byl dovedl alespoň poněkud zběžně slovinsky čísti aneb psáti. Vždyť nebylo tehda ani slovinských škol, ve kterých by bylo lze slovinskému jazyku v písmě a v mluvě se přiučiti.

Školy obecné byly po většině poněmčeny. Dítky slovinské bývaly němčinou mučeny a týrány, ale několik těch výrazův německých, kteréž jim do hlavy byly vpraveny, za kratinkou dobu opět zapoměly. Tak se stávalo, že ačkoliv dítky slovinské po šest let do školy chodily, když ji vychodily, neuměly ani německy ani slovinský čísti ni psáti: německy neuměly, že jenom povrchně němčině se přiučily, a slovinsky neznaly, že v mluvě matek svých nebyly cvičeny. Nikdo tehda nemohl se oddati pobožné a ušlechtilé četbě, nikomu nebylo lze ve slovinských knihách poučení a zábavy hledati proto, že slovinských knih nebylo. Tak byli Slovinci zanedbáni, že namnoze ani nejpotřebnějších modliteb každodenních neznali, ač po šest let německé školy navštěvovali.

Zarputileji než na školách obecných, byla slovinština nenáviděna na školách vyšších. Vždyť už v německých školách obecných dítkám zapovídalo se, slovinsky rozmlouvati; a kdo proti nařízení tomu se provinil, byl přísně trestán. Takou měrou zapoměly dítky i tu trochu slovinštiny, kterou z domu otcovského do školy přinesly, styděly se za svůj rodný jazyk, za mluvu otcův a dědů svých ba zapíraly i slovinský svůj původ. A jelikož nebylo ve školách vyšších ni jednoho slova slovinského slyšeti, že nad to ni slovu slovinskému tam neučeno, stalo se, že vycházeli ze škol oněch kněží a úředníci mající mezi lidem slovinským působiti, kteří však buďto nejen velmi málo nebo zhola nic slovinsky neuměli. Slovinec tehda byl odstrkovanou popelkou. Vešel-li do kanceláře, byli tam úředníci, kteří jenom na polo mu rozuměli, kdežto on ubožák jejich výnosům úředním pranic nerozuměl. Vstoupil-li do školy nebo do chrámu, i zde kněží a učitelé jen pořádku a velmi nerádi slovinsky mluvili.

Věru neocenitelná jest zásluha muže toho, který první žalný a smutný stav lidu slovinského poznal, který první opuštěných Slovincův se ujal, který první na to naléhal, aby každý kněz a každý učitel dobře slovinského jazyka byl znalý, a tak i ochotně a rád v plnění povinností svých mezi lidem slovinským se uvázal, který první započal Slovincům užitečné knihy spisovati, který první podjal se boje krutého s odpůrci a protivníky národa slovinského, a který k vůli Slovincům všecko obětoval, peníze, prázdné chvíle, a dobré jméno a vše, cokoliv člověku může býti milo a draho. A mužem tímto byl Slovincům zesnulý biskup Antonín Martin a juž jako spiritual v Celovci ujal se horlivě díla na zanedbané roli národu svého milého.

Přede vším dbal Slomšek o to, by bohoslovcům v srdce srdcí jejich vštípil lásku k rodné mluvě, aby slovinskému jazyku dobře se naučili, aby pak mohli lidu svému slovo Boží plynou mluvou hlásati a způsobem důstojným. Neboť dobře věděl a naznával, že jenom ten kazatel srdce posluchačův svých

získá, který mluvou jejich úplně vládne, a kdo s lidem za jedno cítí a smýšlí. Předobře také věděl, že svatosť a důležitost slova Božího vymáhá, aby v ozdobné a ušlechtilé způsobě lidu věřícímu se podávalo. Proto také na novo vzkřísil a obnovil školu slovinskou, kterou byl před časy v semináři vedl. Každý týden dvakráte vyučoval Slovinci mluvě mateřské, naváděje jich k tomu, by písemné práce v jazyku slovinském pracovali a tím zároveň k budoucímu úřadu svému kazatelskému se připravovali. Ku konci školního roku konaná slavná zkouška, ku kteréž všickni národovci z blízka byli pozváni, a ukončila se obyčejně nějakou veselou slovinskou písní.

Druhá věc, kteréž Slomšekovi přirostla k srdci, byly obecné školy, jejichž smutného stavu shora jsme dotekli. Slomšek dobře předvídal, že Slovinci potud v nevědomosti setrvají, pokud vzdělání nebudou na základě mateřské své mluvy. A jelikož jsa spiritual neměl na školy vlivu, chtěl alespoň mladým kněžstvem znenáhla opravy prováděti. K tomu účelu zamyslel Slomšek založiti nedělní opakovací školy pro mládež slovinskou. Základní myšlénkou těch škol bylo, shromážďovati a vyučovati v nich onu mládež, kteráž všedního dne pro práci do školy choditi nemohla, ba i zrostlí mohli školu onu navštěvovati, kterým v mládí nedostalo se toho štěstí. V školách těch mělo vyučovati se na základě jazyka slovinského, aby za krátkou dobu značného mohlo se dosíci úspěchu. Prosíval Slomšek bohoslovce, by takovou mládež do opakovací školy brali, a tam z lásky k Bohu a beze vší naděje na odměnu učili ji čtení, psaní a počítání, a všemu tomu, co může stavu selskému prospěti. Ale Slomšek neprosil bohoslovců toliko pouhými slovy, nýbrž i sám ve škole takové příkladem jim razil cestu, ukazuje jak by měli sobě vésti. Byltě Slomšek pevně přesvědčen, že takovou měrou i do oněch škol, kteréž ve dny všední byly navštěvovány, lepší duch vejde, což se také splnilo. Neboť už tehda tu i tam některé nadějně slovinské kvítko ve škole vykvetlo, dříve ještě — než po mnohých teprv letech — oprava škol byla provedena. Aby pak větší jarost a živost při vyučování zavládla, učil také Slomšek bohoslovce písním nevinným, dětinným a kratochvilným, jež sám skládal, a jichž značnou sbírku uveřejnil. A tak hle! opět Slomšek byl muž onen, kterýž zpěvem oživoval učení ve školách obecných. A jeho písně neobyčejně oblibě se těšily po vší vlasti slovinské, čímž zároveň mnohé písně neslušné, anebo mluvou i nápěvem zepsuté, ponenáhlu vymizely, a lepší vkus mezi lidem i mládeží zavládnul.

Další péčí Slomšeka neunavného bylo, lidu svému opatřiti dosti knih, náboženského, poučného a zábavného obsahu. Což by bylo prospělo vyučovati mládež čtení, když by pak odrostši, neměla knih ku čtení? Krásné a poučné povídky, kteréž bohoslovci slovinští z jiných řečí na jazyk slovinský převáděli, dal Slomšek tiskem uveřejniti. Pět svazečkův vyšlo jich tiskem. Z nich velkého rozšíření se dostalo spisu: „Křesťanské panny,“ kteréž vyšlo v sedmerém, a „šťastná pouť životem“, jež vyšlo v trojím vydání. Jako spiritual vydal tolikéž sbírku písní, mezi nimiž je četně Slomšekem samým složených. Nejznamenitějším dílem doby oné jest „evangelská hrana“, evangelický pokrm, kdež jsou výklady perikop evangelických na neděle a svátky celého roku, kteráž kniha už v několika vyšla vydáních a slávu Slomšekovu po celém Slovinsku roznesla. Nalezajíť

se zde kázání, jež jako kaplan konával, a z nich přesnadno lze poznati neúmornou pili, s jakou ku kázání se připravoval. Věru přepodivný obrat způsobilo péro Slomšekovo onou dobou v literatuře slovinské! Pravil Slomšek jednou sám: „Když jsem chtěl první knihu, bylať to modlitební kniha, dáti do tisku, nemohl jsem najíti nakladatele“. „Slovinských knih nikdo nekupuje,“ tak Slomšekovi pověděno. Musel tedy dáti ji vytisknouti vlastním nákladem. Ale kniha ona šla skutečně jako na dračku, tak že nakladatel, když Slomšek nový rukopis k tisku donesl, s veselou tváří jej přijal, a knihkupci nyní o knihy jeho se tahali.

Jiným pak dílem Slomšekovým byla slovinská škola pro mimoseminární posluchače. Tehda bývalo hojně úředníkův v Celovci, kteříž tam měli zkušební běh pro soudní jednání, a jimž všem aspoň jakás takás znalost slovinštiny byla nezbytně potřebna. Jelikož ochota a laskavost Slomšekova po všem městě byla známa, došel na Slomšeka od nejvyššího sudího dotaz s prosbou, zdali by se uvolil také úředníky ve slovinštině cvičiti, a zároveň dáno mu povolení, vysvědčení s veřejnou platností vystavovati. Jak rád a ochotně podrobil se Slomšek tomuto novému břemeni a skutkem také dokázal, že pravým občanem jest ten, kdo zapíraje sebe sama veškeré své síly k užítku a dobru vlasti věnuje.

Horlivý katolický kněz nepřeje sobě odpočinku, a nemůže ho mnohdy sobě ani popřáti. Vzorem takého kněze byl spiritual Slomšek. Když po celý rok byl zaměstnán, řekneš snad, že alespoň o prázdninách odpočíval? A přece ani tou dobou nepřál sobě Slomšek oddechu. Jakmile na konci roku školního Slomšek odložil péro, vybral se neprodleně pěšky na cesty, aby vzdálené a cizí země navštívil a zhlédl. Jestiť sice u zámožných zvykem, že cestují do krajin cizích, ale činí tak po výtce jenom pro kratochvili a zábavu. Avšak zcela jiný úmysl měl Slomšek při cestování. Nenabádala ho k cestování pouze zvědavost, nýbrž úmysl vznešený, aby totiž na cestě navštívil různé kláštery a chrámy, aby sobě pohovořil s jinými duchovními, by seznal vedení mládeže i v jiných krajinách a z toho pro sebe kořistil. Tolikéž chtěl Slomšek seznati různorodé plémě slovanské, chtěl poznati mluvu jejich a obyčeje, dobré i zlé vlastnosti, a čemukoli by na cestách se naučil, obrátiti k užítku a prospěchu lidu vlastního. Zkušenosti své z cest přemnohých uveřejnil Slomšek tiskem, a z nich viděti, že větší část říše rakouské o prázdninách procestoval.

VI. Slomšek farářem ve Vuzenici.

Když byl Slomšek břímě úřadu obtížného jako spiritual věrně po devět let nesl, vzkličilo v nitru jeho přání, břímě to na silnější a statnější bedra složití, aby sám pak opět mohl v duchovní zprávě pracovati. A že nikdy Slomšek po cti a bohatství nebažil, požádal za Vuzenickou faru, v kraji hornatém a malými jenom důchody opatřenou. Uvázal se ve zprávu fary r. 1838 a zároveň jest školdozorcem ustanoven.

Tak byl sice Slomšek tělem ze semináře vzdálen, ale srdce jeho dlouho ještě nemohlo na seminář a na bohoslovce zapomenouti, a nezapomenulo na ně v pravdě nikdy. Aby dostalo se jim milé úpomínky, a aby dřevní páska přátelská ještě

úzeji je pojila, jal se spisovati novou knihu, v níž četná příležitostná kázání, při různých náboženských úkonech konaná, v ladný výnek byla uvita. I vydal ji r. 1840, pod názvem: „Mnemosynon slavicum,“ což lze řeči naší přetlumočiti: Upomínka slovinská někdejšími posluchačům a přemilým přátelům.

Jako školdozorce měl Slomšek příležitost žalostný stav národních škol ještě důkladněji seznati. Horoucnou láskou zaujat jsa za pravou osvětu lidu slovinského, jal se spisovati knihu školní, která sice zprvu jenom pro nedělní školy opakovací byla určena, a však i do obecných škol přijata byla. — Knihou tou prokázal se Slomšek býti znalcem výborným školního zřízení, jakož i moudrým vychovatelem mládeže, a není tedy divu, že i mimo hranice slovinské slynila, ba i Rusům se zamlouvala, a pö třikráte v ruském překladě vydána byla.

Jako děkan byl Slomšek spíše přítelem nežli představeným svých duchovních spolubratřích, pro něž vezdy měl pohotově poučení a dobrou radu. Proto také duchovní zhusta a rádi Slomšeka navštövovali. Toliköz zval Slomšek duchovní své bratry, by společně se breviář modlili, pak potřebné záležitosti úřední vypravili a konečně rozhovorem přátelským se pobavili. Bylo-li několik duchovních u Slomšeka návštěvou, zasedl nezřídka ku klavíru, a zapěl s nimi tu neb onu píseň národní.

Jako farář byl skutečně Slomšek duchovním otcem po příkladu Kristově. Každý mohl k němu kdy chtěl a ku každému byl vlidný a ochotný a laskavě každého vítal, byť i v záležitosti nemilé přicházel. Veškerých potřeb jak duchovních tak tělesných stádece svého byl dbalým, přívětiv a vlidný k boháčim i chudšovi, rád a ochotně přispíval ku pomoci chudým i bohatým, a není ve farnosti Vuzenické chatrče tak chudičké, aby byl do ní Slomšek co anděl strážný nevstročil. Veškeré utrpení, kteréž zasáhlo stádece jeho, bylo také utrpením Slomšekovým, a největší jeho slasti a potěchou bylo, mohl-li chudým pomáhati, zarmoucené těšiti a lkajícím slzy utírati.

Jako přítel mládeže školu rád navštövoval, s dítky jako dítě se veselil, zpíval s nimi a povídky jim vypravoval; i učitelům byl nejednou rádcem, jakby jim bylo na výchově mládeže se zdarem pracovati.

Více ještě nežli škola přirostl Slomšekovi k srdci farní chrám Páně. Kdož by nevěděl, jak srdce rozveseluje a mysl k Bohu povznáší ozdobený a okrášlený chrám Páně. I ozdoboval a okrašloval Slomšek svůj farní chrám Páně, pokud nepatrné důchody jeho stačily. Ničim nebyl trapněji dojat, než nedbalostí a zpustlostí v chrámu Páně.

Více však než strojená okrasa chrámu Páně povznášeji k zbožnosti samy služby Boží. K tomu cíli zvelebil Slomšek kostelní zpěv, zarazil různá bratrstva a byl neunavným ve zpovědnici. Čím déle mu bylo ve zpovědnici seděti, tím byl veselejší. Aby pak všem kajeníkům mohlo býti vyhověno, zavedl zvláštní rád domácí, dle něhož v neděli a ve svátek kaplani s farářem se střídali. Pro toto výhodné zařízení přicházeli nejenom domácí, nýbrž i cizí z široka daleka ochotně do Vuzenice k svaté zpovědi, jakož i poslechnout kázání, neboť farář Slomšek slynil daleko široko jako první kazatel. Ačkoliv v řečnictvu duchovním Slomšek tak byl sběhlý, přece ještě s největší píli a svědomitostí na každé kázání se připravoval, a buď celé kázání napsal, anebo, nebylo-li po chvíli,

alespoň rozvrh si poznamenal. A tak opět dvoje dílo dokončeno. První: apoštolská hrana nazvané, výklad epištol nedělních a svátečních na celý rok; druhé pak byly tak zvané osnovy na kázání pro celý rok.

Z listův, jež tou dobou svým přátelům psal, poznáváme onu neúmornou píli, s jakou Slomšek v povolání svém pracoval. Tak píše v listu jednom: „Ani obyvatelé Poddráví, ač velmi váhaví a neteční, přece nenechávají mne bez útechy. O slavnosti nejsladšího jména Ježíš nemohli jsme všem kajcíníkům ani vyhověti; mělit jsme po celý den přes osm hodin práce ve zpovědnici. Karban z farnosti mé úplně vymizel; ba i valná část pohoršení veřejného oddálena. Bylo mi ovšem přemnoho se namahati a veškery síly napjati, ale nad míru byli mně povděční všickni, kteříkoliv slovům mým naklonili sluchu. Ale jest mi ještě přemnohé útržky a ústrky nésti, až ruka Páně dolehne spravedlivým trestem na ty, kteří všemožné nesnáze působení mému kladou v cestu. O kéž by jenom všickni duchovní v pravou dobu mluvili, a pravdu neohroženě všem kázali, zajisté by pohoršení se umenšilo. A kdyby veškerí duchovní zprávcové stejným duchem byli ovládáni a napomínáni svá vlastním utvrzovali životem, a nad to neopomijeli napomínání svá živnou rosou modlitby zavlažovati, v brzce by veškera země byla obrozena.“

Ku podržickým kněžím měl se Slomšek jak otec. Proto také milovali ho jako vlastního otce, nemohouce naň zapomenouti. Milerád dlel Slomšek mezi nimi, rozmlouvaje s nimi jak otec s dítky, a raduje se s nimi radostí nezkalenou jako přítel s přítelem. Jako duchovní bratr modlival se s nimi společně církevní hodinky, a čítával i Písmo svaté, a jsa starším a zkušenějším spolubratrem ochotně zkušenosti své v duchovní zprávě nabyté s nimi sdílel. Veškeru zprávu duchovní, nejenom příjemnou a milou, nýbrž i klopotnou a nesnadnou zároveň s nimi vedl, i na nepřístupné vrchy chodívaje k chorým, kdykoli naň došlo. Nedal se zastrašiti od plnění věrného povinnosti kněžských ani temnou nocí, ani krutou zimou, ani letním vedrem, ani nechvilí ni cestou neschůdnou. Slyšmež o něm hlas jednoho z jeho kaplanů: „Po smrti knížete-biskupa našeho, milého mého a upřímného otce, nezažije srdce mé zde na zemi snad už nížádné radosti a útechy. Dnové, jež jsem ve Vuzenici kaplanem jsa trávil, jsou nejkrásnější dobou mého života. — Řádu, jakž v chrámu Páně i v domácnosti byl určen, sám farář co nejsvědomitěji šetřil. — Tak míval Slomšek kromě cvičení křesťanského z pravidla také ranní mši svatou. — Bylo-li úkony církevní zadarmo konati, konal je obyčejně sám, placené však nám ponechával. — Tak na příklad v adventě míval Slomšek neplacené mše svaté před úsvitem, my pak sloužili jsme placené fundační. Když jsem zimní dobou ochuravěl, zastával mne Slomšek i při zaopatřování nemocných, tak sice, že spolubratr můj šel jednou, Slomšek pak podv akráte. — Bylo-li třeba noční dobou jíti k nemocnému, zapůjčil nám pokaždé svého koně, bychom nemuseli jíti pěšky, a mnohdy i za dne jsme jezdívali k nemocným, kdykoli pilná a naléhavá práce polní tomu nebránila. Čehokoli jsme požádali co v domácím řádu zaneseno bylo pod nápisem: „Mírný plat,“ dáváno nám obyčejně darmo. Veškeru obsluhu konal nám sluha farářův. Každý týden chodívali jsme jednou nebo dvakrát do Třeboně (sousední fary) na návštěvu. Při všech jiných zábavných vycházkách

jsme se vždy vystřídali, tak že jednou šel ten, podruhé onen, aby snad símě zívisti v nitru našem se neujalo. Později teprve seznal jsem úplně, jak laskavým a dobrým otcem byl nám Slomšek. Budiž mu za to dík můj nehynoucí! Nelzeť srdci mému nikterak zapomenouti na otce drahého. Mohu jenom tolik říci: že na zesnulého biskupa nikdy nezapomenu, a že dík můj i za hrob ho provázeti bude.“

V domácnosti byl Slomšek obezřetným, laskavým, ale bylo-li třeba přísným hospodářem. Zrak jeho bystrý všude a všecko postřehl, nic mu neušlo. Za každý poklesek bývala čeleď laskavě ale přísně kárána, a kdokoli proti domácímu řádu se prohřešil, zajisté pokárání zaslouženému nešel. Nedal-li si však čeledín po dvojím anebo trojím napomenutí říci a k dobrému se nakloniti, byl okamžitě ze služby propuštěn. I čeleď měla určený domácí řád, dle něhož pobožnosti své každodenní, týdenní a měsíční musela konati.

VII. Antonín vrchní dozorce obecných škol.

Jsa farář tak horující pro spásu duší — děkan tak zběhlý a obezřetný ve všech duchovních věcech, dozorce školní v každé příčině povýtečný, byl Slomšek zajisté jakoby k tomu stvořen, dostoupiti úřadu nějakého vyššího, ve kterém by mohl celému biskupství býti prospěšen. A tak se také stalo. V květnu r. 1844 uprázdnilo se místo vrchního školního dozorce pro celé biskupství a místo kanovníka při stoličním chrámu Páně, a Slomšek vybidnut, aby o místo ono se hlásil. Byl-li vůbec kdo v celém biskupství schopen zastávati úřad tak důležitý, byl to jistě Slomšek; a přece v pokoře své předstíral i nehodnost i neschopnost svou pro úřad tak důležitý. Psal tehdy jistému příteli: „Nabízí se mně místo kanovnické při stoličném chrámu Páně ve sv. Ondřeji, ale s těží jenom odhodlám se na úřad onen nastoupiti. Než jak Bohu libo, tak učiním — kéž bych jenom mohl vůli jeho poznati, a seznati, že volba ta od Boha přichází a k Bohu mne zase přivede.“ Jakmile však vůli představených svých seznal, ihned se jí podvolil, ač zůstal ve Vuzenici ještě až do měsíce srpna, v němž za kanovníka sídelního chrámu Páně byl ustanoven.

Se vši vroucností srdce svého, které planulo touhou po tom, by milá mládež školní v dobrém prospívala, uchopil se díla nad míru obtížného a jakkoli prozřetelnost Božská krátký jenom čas Slomšekovi v úřadě novém vyměřila, dosáhl přece značných úspěchův.

Napsalť Slomšek hojně naučení pro učitele, jak by v tom neb onem případě měli sobě věsti. Vše možnou o to měl také péči, by školy chatrně a nedbale upravené byly pokud lze opraveny a jak učitelům tak i žákům nebyly mučírny, nýbrž učírny; ani na zakládání a rozmnožení škol nezapomínal. Také sepsal Slomšek dvě modlitební knihy pro mládež: „Anděl strážný“ a „Pobožnost pro žáky“, kteréž obě valného se dožily rozšíření a nemalé obliby. A popředně prosbami naléhal na děkany, by nižádné práce a klopoty se neštítily, naznávají-li, že by tak neb onak dal se stav škol obecných zlepšiti. Tak na př. psal jistému děkanovi: „Dejž Pán nebeský, aby milé slunce milosti Boží zahřívalo a k hojnému zdaru přispívalo oněm ušlechtilým květinám dítek Božích, nad nimž

v rozsáhlém děkanství tvém dohled tobě svěřen. Tyť máš schopnosti, máš i dobrou vůli, a snaze tvé upřímné Bůh laskavý požeňání neodepře. Příklad se o to, bys ze škol děkanství svého nerozumné a mechanické papouškování vyloučil, kteréž jako rez kazí vše dobré símě a školám našim na velikou jest záhubu. Nadehni školy své duchem novým a životem jarým. Navštěvuj neočekávaně a nepředvídaně tu i onu školu. Ukaž jakby se mělo vyučovati, sám také milerád a ochotně chop se vyučování a nikdy nejdi kolem, abys se tam nezastavil.“

Uznáno už ode všech, že nic nepodporuje zdar vyučování tak, jako veselá píseň, kteráž dětem pravou jest rozkoší a zotavením. Proto také ustanovil se Slomšek na tom, že upraví sbírku písní pro mládež a za tím účelem vydal svolání ku všem učitelům svého obvodu, by písně školní sebrali a jemu zaslali. Sbírkou těch písní ukončil Slomšek teprvé jako biskup (r. 1853), a vydal pod názvem: „Škola veselého a ladného zpěvu pro pilné žáky.“

Ještě nalehavější potřeba byla učitelům venkovským, kteří tehda i službu varhaníkův měli, sbírky kostelních písní. Všickni zajisté dobře známe, jak vroucně lze v chrámu Páně se modliti, když veškeren sbor věřících jedněmi ústy za zvuku varhan písní hlasnou Hospodina velebí a oslavuje. A naopak každému známo, jak trudno a neveselo v onom chrámu, kde zpěv libohlasý naprosto umlkl. Zavéstí pak zpěv chrámový po celém obvodu biskupském a tam kde zaveden jest zvelebiti ho, lze pouze, je-li sbírka kostelních písní po ruce. Proto nařídil Slomšek všem učitelům, by mu zaslali opisy všech písní, které při službách Božích se zpívají i s nápěvy. I toto dílo nad míru obtížné dovršeno teprv, když byl již dosáhl hodnosti biskupské.

Tak horlil Slomšek pro školu, že, když jednou ve svatém Ondřeji katecheta ochuravěl, on sám ve všech třídách po celé půlletí ho zastával.

Pečuje dle sil svých o dítky, nezapomínal Slomšek na dospělé. Čím více bylo Slomšekovi s lidem jednati, tím více ubolávalo srdce jeho, že nedostávalo se pro lid obecný knih, ze kterých mohli by poučení a zábavu čerpati. Aníž ho bylo tajno, že člověk jediný nemůže všem potřebám vyhověti. Proto zamyslel cestu jinou. Chtěl založiti družstvo pro vydávání dobrých a užitečných slovinských knih. Ale nastojte! v tom byli Slovinci odmrštěni, v tom oslyšena prosba muže, jehož pouhé jméno dosti bylo zárukou, že knihy ony pěstovati budou a šířiti vědomí křesťanské. Nelze upříti, že takové jednání nespravedlivé velmi zabolalo srdce Slomšekovo. Jednomu příteli o tom psal: „Že prosba naše založiti družstvo pro vydávání užitečných a prospěšných knih jest zamítnuta, aniž udána příčina, už jistě víte. Jsem tím ovšem pozbaven nového břemene, ale za to dobrá věc utrpí. Osamotnělí jsouce ochabneme v práci a zemdlíme. O tom dobře vědět naši protivníci, a proto všemu dobrému staví se na odpor. Avšak pro to nedám se mýliti, bych dle slabých sil svých nepracoval do poslední chvíle ke cti a chvále Boží a ku prospěchu národa onoho, z něhož dal se mně Bůh zroditi. Naším heslem budiž: „Málo mluviti, — pilně a vytrvale pracovati, — a vše ochotně trpěti.“

Co tuto Slomšek napsal, dle toho se také věrně sám choval. Nedal se případem tím zastrašiti a neochabnul na cestě nastoupené; ale jako pravý křesťanský vlastnil, kterýž ani chvály ani zisku nevyhledává zde na zemi, napjal nyní veškeré síly na prospěch lidu svého slovinského.

Když tedy družstvo bylo zapovězeno, umínil si Slomšek vydávati ročenku nějakou, aby v ní spisovatelé plody své duševné mohli uveřejniti. Takovou měrou zamýšlel Slomšek, nemoha hojného pokrmu lidu drahému a milému poskytovat, aspoň nějakými drobtý mu posloužiti, a z té příčiny dán ročence název: „Drobtince.“ Vycházely od r. 1846, a jakkoli Slomšek biskupem jsa nemohl již býti pořadatelem ročenky, přece vezdy zůstal popředním přispěvatelem a byl vlastní duší ročenky oné. Největší část příspěvkův vyšla z péra Slomšekova, a jsou také jeho plody duševní nejznamenitějšími; zvláště pak prokázal se Slomšek býti mistrem v duchovní zprávě, v životopisech proslulých, zesnulých vlastnilův slovinských a v záležitostech školských.

Mohli bychom vším právem domýšleti se, že pilnost tato neúmorná školám a pisemnictvu slovinskému věnovaná nedala Slomšekovi ni chvíli poklidu, by i jinými záležitostmi mohl se obírat. Ale nebylo tomu tak. Veden jsa horoucnou touhou po spáse duší, věnoval všakou hodinu prázdnou tomuto cíli vznešenému, podporuje kde koho v dosažení spásy duše, kdekoli bylo lze. Zhusta kázával i ve svatém Ondřeji a za nedlouho byl miláčkem lidu svého. A právě kázání Slomšekovo, kteréž měl u přítomnosti arcibiskupa Solnohradského tehda ve sv. Ondřeji meškavšího bylo pohnutkou, že tento poznal cenu a ctnosti kanovníka Slomšeka.

VIII. Antonín Martin opat v Celji.

Je-li tedy na div, že Slomšek pro nadobyčejnou svou horlivost a svědomitost stal se miláčkem biskupovým, který ho rád u sebe vídal. Avšak muž dle vůle Boží, jakýmž byl biskup František Kutnar, nehleděl k tomu, co si přálo srdce, ale co bylo na prospěch biskupství. Proto ač nerad přimlouval Slomšekovi, by se hlásil o opatství v Celji, kteréž právě tehda bylo uprázdňeno; chtěl míti Slomšeka, protože sám ustavičně churavěl, uprostřed svého biskupství, aby mu byl pravou rukou. Vůle velepastýře byla Slomšekovi vůlí Boží a tak se v měsíci dubnu 1846 do Cejle přesídlil, zaslzeným okem s Lavantskou planinou se rozloučiv. Jsa skromný jako vždy, zůstal noclehem v poblížké Vitaňské faře, a časně zjitra aniž kdo o tom věděl, dorazil pěšky do města. První kroky namířil do chrámu Páně, a tam odslouživ mši sv. s růžencem v rukou v průvodě se účastnil; — bylť právě den sv. Marka, a tak byla první úřední cesta Slomšekova městem v prosebním průvodu.

V listu ku svému příteli píše: „Šťastně jsem dorazil do Celje, kdež, dá-li Bůh, bude i můj hrob.“ Na konec pak připojuje dotaz: „Kdy asi nového biskupa uzříme?“ Tak táže se Slomšek po novém biskupu, neboť mu nepřípadlo na mysl, že už Bůh Samuelovi ukázal, aby právě Slomšeka, kterýž měl se za nejnehodnějšího, na biskupa pomazal, a tak pastýřem tím vzorným a zbožným lid slovinský obradoval. Ubíraje se Slomšek do města sobě tak milého a drahého, nepomýšlí na čest a radosti pozemské, nýbrž pomýšlí na smrt domnívaje se, že už na nejvyšším stojí stupni, a že zde dojde posledního odpočinku. Ale člověk míní a Pán Bůh mění. Neměl Slomšek dlouho v Celji prodlévati, neboť Pán povolal jej k vyšší hodnosti. Muž, daleko široko učeností a zbožností slynoucí a v nejrozmanitějších záležitostech duchovenských tak výborně obeznalý, —

muž, kterýž v srdci svém nosil veškeren národ slovinský, byl zajisté hoden, aby byl světlem zářícím celému biskupství, aby byl Slovincům svící, vůdcem a obranou. A tak se také stalo. Už koncem měsíce května téhož ještě roku byl od arcibiskupa Solnohradského knížete Bedřicha Švarcenberka Slomšek jmenován biskupem Lavantským, jakožto hodný nástupce biskupa Kutnara, jemuž ještě před odchodem svým ze sv. Ondřeje pohřební řeč činil.

IX. Antonín Martin knížebiskup Lavantský.

Jestli kdy, zajisté volbou touto osvědčilo se staré přísloví: „Hlas lidu, hlas Boží.“ Sotva že biskup Kutnar oči zavřel, již duchovní i věřící přání své pronášeli, že Slomšek jest muž onen, jež prozřetelnost Božská biskupem Lavantským určila. Když tou dobou jistý farář Krajinskem cestoval, tázal se ho jeden z tamějších kněží: „Máte-li pak už biskupa?“ „Nemáme ještě“ odpověděl onen. Na to odvětil tento žertovně: „Má-li Duch svatý v Solnohradě ještě co mluvit, nemůže jím nikdo jiný býti jediné Slomšek.“ A v pravdě: jak daleko hlahol slovinský sahá, tak daleko šířila se radost a veselí z noviny, že Antonín Slomšek, miláček lidu slovinského, jmenován biskupem Lavantským. Cejské město pak nikdy také slávy nevidělo jako v onen den, kdy Slomšek odtud odcházel. Od bran opatství až k nádraží stál svátečně oděný a na obou stranách rozestavený průvod, a lidstva nesčíslného davy všude se hemžily, veškero pak duchovenstvo a úřednictvo tvořilo čestný průvod. I zde objevilo se zbožné srdce Slomšekovo. Když vyšel z opatství a davem lidstva nesčetného se ubíraje ku kostelu se přiblížil, prodrav se davem, oči maje zarosené, slova nepromluvív, spěchal k oltáři, kdež na kolenou modlitbu poslední konal. Nemálo pohnuty pozíraly zástupy lidu za Slomšekem, jež duchovenstvo doprovázelo. Když pak před nejsvětější Svátostí oltární srdci stisněnému poněkud ulevil, a modlitbou se posilnil, ubíral se oddán do vůle Boží na místo nového úřadu svého. Snad už tehda duše jeho zbožná nazírala v budoucnost, a předvíдалa, že jako Spasiteli milému slavné hosanna změnilo se ve hrozná „ukřížuj ho“, tak že i jeho na cestě nové ne jeden kříž těžký očekává.

Dvanácte kněží, z nichž někteří byli důvěrní jeho soudruzi, jiní pak někdejší chovanci, vyprosilo si čest, by mohli Slomšeka doprovázeti až do Solnohradu, a tam býti svědky posvěcení a povýšení svého přítele, učitele a budoucího biskupa.

Na přívětivém pahorku blíže Solnohradu stojí klášter benediktinský s kostelem Matky Boží, jež nazývají „Maria Plain“. Přišel do Solnohradu, do kláštera onoho se odebral, by tam duchovním cvičením na budoucí úřad svůj biskupský mohl se důstojně připravit. O těch blažených dnech vyjádřil se v jednom kázání: „Bylo to v prvních dnech měsíce července 1846, kdy jsem se v benediktinském klášteře Maria Plain na posvěcení biskupské připravoval. — Prohlížel jsem řady mnichův, synův sv. otce Benedikta, jako: sv. Ruperta, Bonifáce, Kiliána atd. Divil jsem se znamenitým pracím svatých těch bratří, a pozíral jsem s přívětivého chlumku na přehojné požehnání nebeské, kteréž rád tento jak na Solnohrad, tak i na všecko okolí rozestřel. Tehda jsem sobě umínil,

rozjímaje práce apoštolské těchto světcův, že také sám v novém úřadě svém biskupském dílu apoštolskému ze všech sil se chci věnovati.“

Modlitbou a rozjímáním posílněn, byl Slomšek 5. července na biskupa posvěcen. Na zpáteční cestě uděloval Slomšek v Celovci některým bohoslovcům nižší svěcení, všickni pak byli jsme novému velepastýři představeni, bychom políbením prstenu oddanost a úctu synovskou mu projevíli.

Slomšekovi bylo šest a čtyřicet let, kdy pevnou a mužnou rukou uchopil se vesla biskupského, a všickni jsme se nadáli, že diecese po dlouhá ještě léta bude se radovati z pastýře tak dobrého.

X. Biskupa Antonína Slomška zásluhy o diecesi vůbec.

Pozíráme-li povšechně na biskupské práce Slomšekovy, jest nám přiznati se, že nejčelnějším dílem, jakéž podnikl a vykonal, bylo přesídlení ze svatého Ondřeje do Mariboru.

Lavantská diecese, založená r. 1228, byla zprvu jenom nepatrná a neobnášela délka její nic více, než-li co za půldruhého dne statný chodec může pěšky ujíti. Větší část diecese tvořila horní a dolní část Korutanska. Tou dobou, kdy biskupství to bylo založeno, bylo město svatý Ondřej takořka ve středu biskupství a nejnvýhodnějším sídlem biskupským. Avšak když biskupství Lavantskému r. 1786 veliká část dolního Štyrska připadla, svatý Ondřej už byl místem Štýranům velmi odlehlým, a proto bylo jak biskupovi tak také diecesanům jednání vespolné velmi ztíženo a znesnadněno.

Proto ode dávna už ozývalo se přání, by sídlo biskupské do Štyrska bylo přeneseno, a častěji už o provedení toho se zasazováno, avšak pro klopoty přemnohé a neschopnosti zůstalo tak. Z toho tedy vidno, jak neschopné dílo to bylo, že tolik biskupův se ho nepodjalo, a velikým tudíž díkem jsou diecesáni biskupovi zesnulému povinováni, že on mocnou rukou díla se chopiv, také ku šťastnému je uvedl konci.

Jestli ovšem pravda, že dobou novější přesídlení ono bylo ještě naléhavější, nežli dříve. Roku asi třicátého se národní vědomí mezi Slovinci poněkud probudilo, a čím více vědomí to se šířilo, tím tížeji nesli duchovní i věřící lid diecese Sekavské, že jsou v diecesi, kde velepastýř nebýval jazyka slovinského znalý.

A jakkoliv třetina diecese Sekavské skládala se ze Slovincův, přece žádný biskup Sekavský nebyl jazyka slovinského mocen; ani mezi kanovníky nebylo Slovince, a v semináři bohosloveckém tolikéž slovinská mluva nebyla pěstována.

Jak bylo asi srdce Slovincův zarmouceno, že neslychali slova Božího v materštině z úst svého biskupa, a že nemohli ústně se svým biskupem se dohodnouti, a důvěrně jako dítky otcí milému touhy a tísně srdce skličného mu přednésti. Jakou obtíž bylo kněžím i učitelům vyučovati ve chrámu Páně, a ve škole jazykem, jemuž nemohli se přiučiti. Jsouť ještě nyní někteří ze starších

duchovních, kteří sobě stěžovali, že vyšedše ze semináře ani růžencem, ani tří božské ctnosti, ani jiné obyčejné modlitby slovinsky modlití se neumějí.

Kdo by tedy mohl zazlívati Slovincům Sekavské diecese, že vždy důrazněji žádali, aby přivtělení byli diecesi Lavantské. Věřící lid toužil po spojení z té příčiny, by měl biskupa obeznaného v mluvě otecké. Duchovenstvo pak práhlo po spojení tom proto, by dostalo se mu slovinského semináře kněžského, kdež by v mluvě mateřské mohlo k budoucímu povolání svému býti odchováno. Horoucná tato touha dostoupila vrcholu tehda, kdy Antonín Slomšek stal se biskupem. Seznalit v něm Slovinci Sekavští muže, který otcovským srdcem lid svůj miluje, který touhy a potřeby jejich nejen zná, nýbrž i sám cítí, a u něhož nenedostává se ani odvahy ani zkušenosti, by mohlo býti přání jejich naléhavému vyhověno. Když tedy rok 1848. se přiblížil, a národům volnosti popřál, touhy a žádosti své peticemi přednáseti, neustali Slovinci Sekavští jak na arcibiskupa Solnohradského, tak i na biskupa Lavantského naléhati, by konečně zamýšlené přesídlení se provedlo.

Slomšek přál žádosti této, ale za dob oněch bouřlivých nemohl žádosti té vyhověti. Ještě r. 1853 počalo se vyjednávatí nanovo a způsobilo zesnulému biskupovi nejednu krušnou a trpkou chvíli. Častěji ho bylo tehdy slyšeti: „Nebyl bych se nadál, že by přesídlení s takovými nesnázeми a trudy bylo spojeno, ale jelikož už dílo jednou započato, ať také je dovršeno. Pro nás jest přesídlení nemalou obětí. Nic z něho nezakusíme dobrého; snad o tolik více dobrého vzejde nástupci našemu, nám uchystáno jenom utrpení přemnohé.“ A věru pravdou osvědčilo se proroctví toto! Od r. 1859, kdy přesídlení se událo, pomínuly Slomšekovi blahé doby míru a poklidu zlatého; a veškeren život pozdější byl sama trpkost a hořkost.

Co vše Slomšek pro přesídlení podstoupil a vykonal, jediné jemu samému známo, tolikéž nikomu není známo, jaký náklad peněžitý stálo, neboť v této věci nerád mluvíval, a také u něho nevěděla levice, co učinila pravice.

XI. Biskupa Antonína Slomšeka péče otcovská o duchovenstvo.

Nenadarmo praví prorok: „Bíti budu pastýře, a rozprehnou se stáda“. Neboť pravdou pravdoucí jest: „Zkvétati bude zdárně víra i zbožnost v každém biskupství, kde zbožní a horliví jsou duchovní pastýři. Avšak nezbytně zbožnost ochabuje a mizí, kdekoliv světlo farních chrámův — jímžto jsou duchovní pastýřové — jest zatemnělé. První tedy péčí každého biskupa musí býti, aby si vzorné a zbožné kněžstvo odchoval. A to bylo také popřední starostí a péčí biskupa Antonína Martina.

Seminář duchovenský nazýval zřítelnicí celého biskupství, a bohoslovec vítával slovy sv. Pavla: „Vy jste má radost.“ A že skutečně bohoslovci byli jeho útěchou a slastí, o tom neklamný tím podal Slomšek důkaz, že nejraději mezi nimi prodléval. Když stal se Slomšek r. 1846 biskupem, zdál se mu palác biskupský, ač polohou a pohodlím všemožným vynikal, přece jenom holou pustatinou, v níž jako otec bezdětný přebýval. Tehda ještě bývali Lavantští bohoslovci v Celovci odchovávaní.

Bylať proto Slomšekovi nejkrásnější dobou v celém roce ona chvíle, kdy bohoslovci ze čtvrtého roku do sv. Ondřeje zavítali, aby tam z rukou biskupových přijali posvěcení kněžské. — Pisatel životopisu tohoto byl z prvních, kteří z rukou Slomšekových přijali posvěcení kněžské. Když jsme před biskupa předstoupili, vítal nás taktó: „Po všechny tyto dny budete obývati v mém biskupském obydlí a budete jísti u mého stolu“. Pak nás seznámil s domácím řádem; skoro veškeren čas denní byl překrásně rozdělen mezi modlitbu a práci. U stola uměl biskup něco zábavného vypravovati, a kdykoliv setkali jsme se s ním v sadě biskupském, vřídne obeznamoval nás s okolními horami a chrámy. Veškery modlitby biskup sám s námi vykonával, vplétaje mezi modlitbou vhodná pokynutí a naučení pro budoucí naše veledůležité povolání. Na večer jsme konávali společně v domácí kaple večerní modlitbu, kteráž litaniami a svatým požehnáním bývala zakončena. Když při prvním požehnání jsme si netroufalj zanotiti píseň příhodnou, zavzněl pojednou z kůru biskupův jasnozvučný hlas, s nímž i my rozradováni hlasy své jsme spojili. Na rozloučenou dostalo se každému z nás nějaké krásné knihy darem, na níž vlastní rukou bylo napsáno: „Milému knězi J. Antonín Martin biskup. — Napominám tebe, abys obnovil milost Boží, kteráž dána jest tobě vzkládáním rukou mých.“

Ale na této přípravě nebylo Slomšeku dosti. Neustal dříve, až bohoslovci posledního ročníku byli do sv. Ondřeje přeloženi. V obydlí biskupském přebývali i bohoslovci, po zahradě biskupově se procházeli, v kuchyni biskupově se jim strojily pokrmy, v kaple biskupově s ním se modlivali, a Slomšek sám připravoval je ve škole k úřadu kazatelskému a zpovědnickému. Aby příprava jejich byla ještě zdárnější, uloženo jim všakou neděli a každý svátek družině biskupově v domácí kaple kázati a konati křesťanské cvičení; tolikéž s čeledí biskupovou modlívati se růženec a jiné modlitby, taktéž i písně při mši svaté pěti. Aby pak nastávajícím kněžím se dostalo potřebné zotavy dovolil jim Slomšek jednou za měsíc odebrati se na stateček biskupův — asi hodinu od sv. Ondřeje vzdálený. Tam skýtáno jim občerstvení, tam veselili a radovali se po pahorcích a úvalech, tam učili se i mladé stromoví šlechtiti. A kdykoliv okolnosti biskupovi poněkud jenom dovoľovaly, neopomenul na své hosti se podívati.

Konečně splnilo se toužebné přání biskupovo a s přesídlením sídla biskupova do Mariboru ve Štyrsku přesídlen tam i seminář kněžský. Bylo to z nejbláznivějších jeho chvil, kdy Slomšek, provázen veškerými bohoslovci, učiteli a představenými za pěni stupňových žalmův seminář procházel svěcenou vodou místnosti vykrápěje a kadidlem nakuřuje. Zde také až do své smrti zůstal mileným svým žákům učitelem nejlaskavějším a otcem nejpečlivějším. Neuplynulo ani jednoho téhodne, aby byl Slomšek dvakrát i vícekrát semináře nenavštívil, buďto bohoslovceům potřebné uděluje pokyny, nebo s představenými o domácích potřebách se radě.

Velikým zajisté pro dioecesi dobrodiním jest seminář kněžský tak vedený, že učenost a zbožnost mile v jedno se pojí. Jestliť sadem milovábny, kterýž vůni ušlechtilou veškerou dioecesi potěšuje. Než nesnadno jen může za nynější doby seminář tomuto úkolu vznešenému dostáti, a sice proto, že chovanci za doby předchozích studií ve mnohém nebezpečí duchovním uprostřed zkaženého

světa prodlévají, kdež nezřídka o zbožnost a nevinnost bývají oloupeni. Ó jak hojně nevinných a zbožných mladíkův vychází z domu otcovského do škol — ale jak zkaženi na těle i na duši k rodičům často se navracují! Zkažené však mladíky v semináři přetvořiti a k oné dokonalosti a zbožnosti je naváděti, kteréž vznešenému úřadu kněžskému nevyhnutelně třeba, toť věci přenesnadnou, vždyť zvyk jest druhá přirozenost!

O tolik tedy více musí biskup i duchovenstvo dbáti o to, aby ti, kteří na stav kněžský se oddati míní, vychováni byli v nevinnosti a ozdobeni velikou ctností.

Ani v této věci neustal zesnulý biskup trudití se, až ve svém biskupství seminář pacholetský zřídil. Laskavými a oteckými slovy vybízel Slomšek duchovenstvo, by k účelu tomu dělnou příložilo ruku, sám pak byl mezi prvními, kteří k tomu přispěli. Zřízen pak seminář pacholetský v Cejli, jež zasvětil Celjskému mučéníku sv. Maximilianovi, a druhý v Mariboru, který dán pod ochranu sv. mučéníka Viktoria. Dílo Slomškem započaté zdárně prospívalo a prospívati bude ještě po mnohá léta.

Slomšek pečuje takto o dobré vychování budoucích kněží, nepouštěl se zřetele ani duchovenstvo na vinici Páně již pracující, nýbrž neustále o tom přemýšlel, jak by v dobrém mohl je utvrditi a nejenom časné, nýbrž i věčné blaho jejich zabezpečiti.

Proto všemožně o to dbal, aby duchovenstvo v porady se scházelo, kdež by se o tom radilo, co by jim i svěřenému sobě stádeci bylo k užítku a ku prospěchu hojnému. A bylo-li Slomšekovi poněkud lze, zajisté neopomenul i sám v poradách těch se účastniti moudrostí a zkušeností apoštolskou a láskou oteckou své duchovenstvo povzbuzuje, těše a ku plnění nesnadných povinností je nabádaje.

Rovněž zavedl Slomšek pro své kněžstvo duchovní cvičení, kteréž každoročně buďto v sídle biskupově nebo v některém jiném místě příhodném se konaly.

Ač duchovenstvo vůbec učil a napomínal, přece ani na vzdálené nezapomínal přemnohé vyzýváje, by mu psali, a s ním sdíleli, cokoli v srdci mají. A skutečně také ze všech stran docházely Slomška listy, na něž zřídka kdy zůstal odpověď dlužen. Jenom několik budiž připomenuto.

Jistý chorý kněz stěžoval si Slomšekovi, že ne tak nemoc sama, jako spíše myšlenka ta ho hněte, že nemůže pro církev Páně pracovati. Na to dáno v odpověď: „Patřtež jenom na churavost svou zrakem víry, a nebude se vám nedostávatí útěchy. Vždyť trpíte a modlíte se za církev svatou, a toť zajisté větší má u Boha cenu, než kdybyste v potu tváře na vinici Páně se trudil.“

Jiný zase duchovní toužil na to, že přízeň jeho samé nehody stíhají, a že mu smrt nejmilejší z příbuzných odjímá. Na to dostal tuto odpověď potěšnou: „Budmež tím ubezpečeni, že Pán Bůh zvláště nás duchovní takými nehodami navštěvuje, aby lásku naši protřibil, aby přítulnost naši k tělu a krvi umenšil, bychom takto úplně k němu samému se přivinuli.“

XII. Biskup Antonín Martin vzor kněze.

Jak otcovsky a moudře zesnulý biskup duchovenstvo své řídil a vedl, o tom jsme už slyšeli, — ale kterak i na své milé stádce pamatoval, toho nyní chceme vzpomenouti. Seznáme, že pravdu děl jistý slovutný kněz, když pravil: „Váš biskup mně připadá jako vzorný farář celého biskupství.“

Sv. Irenej dí: „Že veškery církve dle římské církve pro přednost její mají se řídit.“ Co zde praveno o církvi římské vzhledem k církvím ostatním, totéž platí o biskupském chrámu vzhledem k ostatním chrámům v celém biskupství. Slušno zajisté, aby každý chrám biskupský tak byl zařízen, by všem ostatním mohl býti vzorem. Toho mínění byl i zesnulý biskup, a proto všemožně o to dbal, by sídelní chrám biskupský byl na takovém stupni dokonalosti, že by všem ostatním byl jasným světlem příkladu.

Nebylo v úřadě kněžském ni jediné povinnosti, kterou by Slomšek nebyl pilně konal, všem ostatním kněžím na příklad a za vzor.

Kázával Slomšek nejen za mládí, nýbrž i ve starobě, ač síly jeho tělesné již značně ochabovaly. Když po několik neděl nemohl kázat, už jej svědomí tížilo a říkával při stole: „Kdo pak bude příští neděli kázat? Už jest tomu dávno, co jsem nekázal, ale řekněte panu kazateli, že příští týden budu já sám kázat.“ A jestliže někdo připomenul biskupovi, že by pro chorobu svou měl se šetřiti, dával v odvet: „Povinností biskupovou jest, aby netoliko ústy jiných kněží, nýbrž i vlastními ústy slovo Boží hlásal.“ Ochuravěl-li některý kněz, aneb byl-li jinak zaměstnán, chutě se mu za zástupce nabídnul. Ba ani na tom ještě nebylo Slomšekovi dosti; nejednou míval po celý advent a po celý půst kázání.

Jako na kazatelně, tak i ve zpovědnici byl vytrvalým dělníkem. Věděl dobře, že v nižádné farnosti nemůže zbožný život se ujeti ani kořeny zapustiti, kde věřící častěji nepřijímají svatých svátostí. Proto také Slomšek ochotně a rád zpovídal, a také lid, kdykoli viděl biskupa ve zpovědnici, houfně zpovědnici jeho obklopoval.

Jakož každý duchovní pastýř v kteroukoli dobu musí býti připraven, aby ovečkám svým mohl sloužiti, tak i biskup Slomšek od rána až do večera ochotně přijímal každého, kdokoli se stížností nějakou přicházel, a nikoho nepustil bez útěchy. Se stejnou přívětivostí a vřidností vítal sedláka i žebráka, pána i sluhu. Ani na nemocné nezapomínal, ale když vyšel na procházku, Slomšek volíval si ony ulice, kde věděl, že některý chorý strádá, ježž návštěvou svou nemálo potěšil, a jemuž požehnání udělil.

Osvědčiv se hned za mládí přítelem mládeže, zůstal jím i jako biskup. Často navštívil farní školu, aby tam s dítky se pobavil. Sám také ustanovil pořádek, dle něhož měla mládež navštěvovati chrám Páně, a kdy modlitba se zpěvem se měly střídati. Neřídka také míval duchovní cvičení s dítky, při čemž sám dítek se vyptával, aby tím větší láskou duchovenstvo ku škole nadchnul.

Za bouřlivých dob r. 1848, kdy vše se sdružovalo ve spolky a hromady, Antonín Martin uznal za dobré, aby i zbožní a horliví křesťané spolky tvořili, v nichž by odpůrcům víry svaté snáze mohli čeliti. Tak založil Slomšek při

stoličném chrámu tak zvané katolické družstvo sv. kříže, v němž byli mužové myslí odhodlané a srdce neohroženého, kteříž byli hotovi víru svou nejenom všude ve všem vyznávat, nýbrž i, kde toho třeba, hájiti všemi prostředky zákonnými.

Mimo to utvořen také spolek mládevcův, panen a spolek matek křesťanských.

Při zavádění nových spolkův nezapomenuto na starší bratrstva. Každému bratrstvu ustanoven kněz za vůdce, kterýž bratrstvu potřebné poučení uděloval. I biskup sám nezřídka převzal to neb ono ponaučení bratrstva některého.

A věru bratrstva a spolky jsou věci nad míru dobrou a výhodnou, jsou, abych tak řekl, vonnými růžemi v zahrádce té které fary, bývají-li členy jeho zbožní a rozšafní farníci. Ovšem že jsou v každé farnosti i takoví lidé, že každý spolek a každé bratrstvo jest jim trnem v očích, a kteří ku všemu, cokoli Boha se týká, jsou neteční a vlašni. A co třeba horlivému knězi činiti, aby i tito pro věc Boží byli získáni? Misie jsou dle stoleté zkušenosti nejvydatnějším prostředkem, aby i tací ze sna hříšného se probrali. Jestli hlásna svaté misie jako mocné hřímání nebeské, kteréž otrásá i srdcem zarputilým a probouzí hříšníky zastaralé. I tohoto prostředku s velikým prospěchem užil zesnulý biskup při stoličném chrámu Páně.

Abyste pak ovoce misí tím trvalejší a chutnější bylo, zařízeny posléze duchovní cvičby. Jakž brána na poli pýř a buřeň vyvleče, které radlo pominulo, a zároveň dobré símě, jež rolník rozsel, lépe přikryje a zahrne, aby tím snáze vzklíčilo, tak i cvičby duchovní ony kořeny zlých návykův vyrvou, které pluh sv. misie snad pominul, a zahrnují tolikéž naučení sv. misie hlouběji v srdce, aby jak Pán praví nepřišlo ptactvo nebeské a nesebralo semene rozsetého. Proto také odhodlal se zesnulý biskup dílo duchovní svatými misiemi započaté ukončiti duchovním cvičením. Vyvolena k účelu tomuto doba adventní r. 1858. Každý týden bývalo cvičení pro ten neb onen stav, a při každém tom cvičení duchovním pracoval taktéž i Slomšek neunavně jak na kazatelně, tak i ve zpovědnici.

Takovou tedy péči vedl Slomšek o duši nesmrtelnou věřícího lidu. Ale i jinak byl pastýřem vzorným.

Jestli kdo, mohl jistě biskup náš na sotnách s Davidem zanotiti: „Miloval jsem okrasu domu tvého“. Vždyť velmi dbal o slušné ozdobení chrámu Páně. Nemálo ubolával nad tím, že při nastoupení úřadu velepastýřského nalezl stoličný chrám zanedbaný. Každoročně věnoval biskup značné sumy, aby bylo lze aspoň opravy nejnutnější poříditi a chrám poněkud ozdobiti.

V Mariboru ovšem prodlel Slomšek jenom tři léta, ale i za tuto krátkou dobu veškery chrámy Páně oblékly se v nové roucho.

Nuže nebyl-li Slomšek předobrym a bedlivým duchovním pastýřem celého biskupství, nebyl-li jasným světlem, kteréž i ostatním kněžím zářilo? Mohlť beze chlouby říci všem pastýřům duchovním: „Následovníci moji buďte, jakož i já jsem Kristův!“ A v tom také zahrnuta byla veškera Slomšekova péče neunavná, by dle vzoru chrámu stoličného veškery farní chrámy byly zřízeny. Cokoli podnikal při stoličném chrámu, to chtěl míti také při ostatních chrámech celého biskupství.

Jakož tu ústně hlásal slovo Boží, tak po všem biskupství činil pastýřskými listy.

Jakož při stoličném chrámu Páně byly zbožné spolky, tak i síť rozličných bratrstev rozpjata byla po celém biskupství.

Jako věřícím biskupského sídla dostalo se misielemi znovuzrození, právě tak i veškerým věřícím celé diecese mělo se dobrodiní toho dostatí. Že pak po tu dobu v celém biskupství nebylo ni jednoho řádu misionářského, ustanovil se Slomšek na tom, že sám zastane úřad misionářský. Jako pravý apoštol Slovincův přibral sobě ještě některé duchovní, a obcházel krajinu po krajině, by tam sv. misie konal. „Byť bychom i žádných zázrakův nečinili,“ říkával, „dostáli jsme alespoň své povinnosti.“ Kdokoli viděl anebo slyšel Slomška o misiích kázati, cítil živě onen horoucný žár, jakýž v srdci jeho háral. Kdokoli vídal Slomška na kazatelně, mimovolně se upamatoval na Pána a Mistra nebeského Krista Ježíše, jehož věrným žákem býti Slomšek ze všech sil se snažil. A kdo nad to ví, že veškery misie konány na útraty biskupovy, bude zajisté i jeho štědotř se obdivovati. A kdo ví a zná, že při misiích od rána do večera ve zpovědnici i na kazatelně byl činným, musí tolikéž i sebezapření biskupovo chváliti.

Nemohl sice slabými svými silami všude postačiti, nemohl konati misie na všech místech rozsáhlé diecese, ale probuzena byla aspoň touha jak v kněžstvu tak i v lidu po těchto hodech duchovních. Neunavné snaze biskupově zdařilo se konečně, že i ve svou diecesi uvedl řád misionářský a taktó ji všech dobrodiní, které z misií jako z pramene živého se řinou, učinil účastnu.

Jakož pak biskup všemožně dbal o okrasu chrámu stoličného, tak bylo mu též záleženo na vyzdobení chrámův po celém biskupství, a neustal trudití se a pracovati, až zámyslu svého aspoň z větší části dosáhl.

Nejobtížnější povinností biskupovou jest visitování nebo-li přehlížení biskupství. A věru co by prospělo zahradníkovi, kdyby zahradu sebe lépe z jara opatřil, a pak v roce ani jí nedbal, sázeníček nehleděl, jich nezaléval a neplel? A co by tolikéž prospělo biskupovi, kdyby velmi vhodná dával nařízení, a nikdy by se nepřesvědčil, kterak i duchovenstvo i věřící lid jich šetří? Horlivého biskupa zvláště poznati lze po častém přehlížení biskupství.

I v té příčině byl Slomšek následovníkem největších svatých biskupův, jako sv. Františka Saleského a m. j. V životopise sv. Františka Saleského lze se dočísti, že pro neschůdné cesty, po kterých biskupství své přehlížel, tak měl nohy oteklé, že na ně po několik dnův ani nastoupiti nemohl. Zhusta bylo mu i na slámě nocovati, a kdykoli průvodci jeho mu radili, aby se poněkud šetřil, říkával: „Není třeba, abych byl živ, ale nutno, abych plnil svědomitě své povinnosti.“ Můžeme směle říci, že dle toho vzoru šlechtného jednal i zesnulý biskup. Nebylo farnosti tak hornaté a neschůdné, aby tam byl Slomšek i za počasí třeba velmi nepříznivého byl nezavítal. Když tři týdny před smrtí přehlížel Slomšek Lašské děkanství, byl tak nemocen, že musel na třech farách ulehnouti na lože, aby si odpčinul a poněkud se zotavil, a jakkoli bylo počasí deštivé, a cesty nad míru neschůdné, chodil Slomšek přece pěšky a konal dílo apoštolské neunavně. Když za hrozného lijavce ze sv. Mikuláše na Laško se

ubíral, pravil těm, kdož ho vítali, s úsměvem: „Tak zabláceného biskupa jste myslím ještě nikdy neviděli.“ — A nebylo fary tak chudé a nuzné, v níž by byl Slomšek nepřenocoval; vždyť bída a nedostatek byly biskupovi milejšími společníky, než bohatství a nadbytek. Aby pak příchod biskupův nebyl některému faráři příliš obtížen, přísně naporučil, že směji býti při obědě pouze tři, na nejvýše čtyři pokrmy. A rozkazu toho muselo také všude býti přísně šetřeno.

A s jakou zbožností, horlivostí a svědomitostí konal Slomšek dílo své apoštolské! Dítěk ve škole a zrostlých v chrámu Páně po výtce sám se vyptával; v neděli záhy z rána sedával biskup ve zpovědnici v kostele farním a pokaždé dvakráte, před i po bířmování hlásal slovo Boží. Byloť mu ovšem milejší, mohl-li chváliti, nežli kárati, ale přece, bylo-li třeba, hlas jeho zněl s kazatelny tak přísně, že byli lidé v kostele strachem a bázni jak ohromeni, a stávalo se to zvláště tehda, viděl-li biskup, že lid pravd sv. náboženství nezná, nebo že chrám Páně jest zanedbaný a zpustlý.

XIII. Biskup Antonín Slomšek zakladatel slovinské literatury.

Kromě svých biskupských povinností měl biskup Slomšek i mnohé jiné záležitosti na zřeteli, mezi nimiž neposlední místo zaujímala péče o vzdělání lidu slovinského. Slyšeli jsme již dříve, co všecko podnikl Slomšek, aby toto přání srdce svého mohl naplniti, ale biskupem jsa uznával to za svou povinnost, aby tím snažněji díla toho se ujal, neboť dobře naznával, že snaha jeho v novém povolání a každé slovo jeho větší u lidu nabude váhy.

Když v roce 1848 rovnoprávnost všem národům byla prohlášena a za základ nového zřízení ustanovena, ukázalo se nad slunce jasněji, jaká křivda Slovincům se dělá školami poněmčenými. Ale kde bylo naléztí muže, jenž byl s to, aby trudnému a žalnému tomu stavu poradil?

Tehdejší ministr osvěty hrabě Lev Thun právem soudil, že nelze najítí muže, který by lépe úkolu tomu nesnadnému dostál, nad Slomšeka, a nezmýlil se. Obrátil se k němu s prosbou o poradu a příspěví, zároveň ho ujišťuje, že co se škol týče nic bez rady jeho nepočne. Zajisté doposud nebylo Slomšekovi milejší prosby nad tuto. Radostně přislíbil biskup, seč bude, odepsav: „Že uznává za svou povinnost, dle slabých sil svých všemožně pravému vzdělání napomáhati.“ Slíbil tolikéž ministru vyučování, že milerád přijme na sebe opravu dřívějších nedostatečných knih školních, jakož i zavedení nových vhodnějších. A takou měrou vešli tito dva slovatní mužové, oba věrní synové rodu slavského v přátelské dopisování, a během čtyř let četně dopisův přátelských putovalo z Vídně do svatého Ondřeje a naopak. Z listův těch poznáváme dva velikány, oba stejně velkodušné a slovatné, oba vřele zaujaté za pravé vzdělání lidu obecného.

Z listův těch se také dovidáme, že největší část knih školních sepsal biskup sám, jiné že pověřil k uspořádání nejlepším učitelům, všechny pak že před vydáním sám prohlédl a ponapravit. — Tou měrou byly veškery školní knihy sestaveny pod dozorem Slomšekovým a vládou byly vesměs potvrzeny.

Zasloužená tedy vzdávala se biskupovi ze všech stran pochvala. Tak korutanský školní rada Kudmaš nazval Slomšeka lékařem dovedným, který zející ránu školskou bezbolestně zacelil, a připojil pak, že ani on nezná léku účinnějšího pro školy zanedbané, nad lék Slomšekův. Školám, praví dále, v nichž na Slovinci buď naprosto se nedbá, nebo jako s polovičnými Němci s nimi se nakládá, není žádné pomoci. Zkušenost už sice dávno školy takové odsoudila, leč veřejnost soudu toho posud nedbá. Jazyk mateřský musí vždy zůstatí základem, chce-li kdo zevrubně jinému jazyku se přiučiti, a chceme-li, aby vyučování plodné neslo ovoce. A pokud ve školách slovinských zaváděti se budou knihy německé, potud zůstanou školy ony ne učirami, nýbrž mučirami dítek.“

Jiná zásluha Slomšekovi připadá jako spisovateli slovinskému. Nejraději psával pro časopis „Drobtince“, a neodložil péra z ruky, pokud mu ho smrt nevyrvála.

Mnohá díla, kteráž dříve už byla započata, mohla teprvé v úřadu biskupském býti ukončena, jakož jsme se o tom již zmínili.

Obširným dílem Slomšekovým jsou „dějiny svatých“, při kteréžto práci zvláště k tomu přihlíženo, aby ti světci byli zvoleni, kteří rolníkům a dělníkům mohli býti vzorem zbožného a svatého života. Mnoho životopisův sepsal Slomšek sám, a nad to i jiné mnohé poopravil a k vydání uchystal. A neměl-li za dne kdy, nastavoval noci, při čemž tak oči mu zeslábly, že posléze i na brejle jenom málo viděl.

Kromě toho pilně dopisoval do bohosloveckých časopisů německých i slovinských.

Třetí zásluhu má Slomšek jako podporovatel a otcovský rádce ostatních spisovatelův. Kdokoli slovinsky psáti chtěl, neopomenul ku Slomšekovi zajíti na poradu, dobře věda, že nikdy s prázdnou neodejde. Ba i z jiných biskupství docházelo na Slomšeka jiných a onakých spisův s prosbou, by je laskavě prohlédl a kde třeba také poopravil.

Netušenou radostí bylo naplněno srdce Slomšekovo, když roku 1851 v Celovci družstvo sv. Mohora bylo zaraženo, aby mezi lidem slovinským dobré a užitečné knihy byly rozšiřovány; vždyť tu viděl Slomšek ve skutek uveden dávný svůj záměr. Příplácelť každoročně Slomšek sám tomuto družstvu 500 zl., a předseda družstva toho nazývá dar biskupův uhelným kamenem, kterýmž družstvo bylo udržováno.

XIV. Biskup Antonín Martin hvězda církve katolické.

Láska tou honosí se vlastností, že nikdy neříká: už je dosti, nýbrž čím více pracuje a strádá, tím více ještě strastí a klopot sobě žádá. Takovou také láskou miloval zesnulý biskup Slomšek Boha a bližního. Na všech těch pracích, o nichž jsme se již zmínili, nebylo mu dosti. Meze biskupství jeho, ba celé vlasti jeho slovinské byly těsný, a nepostačovaly lásce jeho plamenné. Dál a dále rozpínal perutě lásky své všeobsáhlé, a jelikož Slomšek každého miloval,

chtěl také každého ku spáse přivést; lzeť vším právem nazvati Slomšeka hvězdou církve katolické.

Prvním dílem, kterým daleko vykročil z mezi své diocese, bylo založení bratrstva svatého Cyrilla a Methoděje.

Srdce Slomšekovo, které veškeren národ v Bohu a pro Boha milovalo, nemálo z toho bylo rozbolestněno, že velký národ slovanský, sv. bratry Cyrilem a Methodějem v jediný pravý ovčinec víry katolické uvedený, nyní tak rozdvojen a rozštěpen u víře žije.

Pravým vlastimilem slavským jest zajisté ten syn matky slovanské, který těžce nesa toto rozdvojení a rozštěpení, všemožně se o to zasazuje, by rána tato byla uléčena. Chtě nám Slovanům Slomšek na stezku pravé lásky vlastenské ukázati, založil bratrstvo sv. Cyrilla a Methoděje, jehož členové se modlí za sjednocení rodu slovanského.

Právě jsme my kněží konali duchovní cvičení v klášteře františkánském v Březcích roku 1861, kdy Slomšek tam chtěl zavítati a nás v bratrstvo ono zapsati. Ale už tehda nebezpečná choroba jej upoutala v Celji na lůžko. Tím pozorněji jsme naslouchali listu Slomšekovu, jímž do bratrstva nás zval. Skoro všickni kněží tehda přítomní dali se zapsati.

Když pak bratrstvo v Římě bylo potvrzeno, Slomšek ihned napsal list pastýřský k duchovenstvu svému, aby i věřící lid vybízelo do bratrstva svatého Cyrilla a Methoděje. Poslechněmež jenom úryvky některé:

Když svatý mučéník Petr Alexandrinský pro víru ve vězení strádal, ukázal se mu Kristus Ježíš ve světlém, sněhobílém rouchu, kteréž však shora dolů byl roztrženo. Ustrašený biskup táže se Pána: „Pane, co znamená roucho tvé roztržené? Kdo roztrhl roucho překrásné?“ Kristus Pán odpověděl: „To Arius učinil, který bludným učením církev mou roztrhal a ještě více ji roztrhá.“ Co počal Arius ve čtvrtém století, dovršili falešní svůdcové v dobách pozdějších. Církev Kristova jest na dvě půly rozdělena a nehoda ta zvláště dolehla na rod slovanský. Více než dvě třetiny jsou odštěpeny od stromu církve katolické. Pro rozkol náboženský zapadla Slovanům hvězda vzdělanosti křesťanské, kteráž v devátém století po vynalezení písma slovanského u světle skvoucím byla počala národu tomu vycházeti. V rozkolu tom pohasla Slovanům zora společného písemnictví. Srdce národa, víra totiž svatá, bylo rozerváno, a Kristus Ježíš jako kdysi před věky, ukazuje nám roucho církve své roztrhané, což platí zvláště o národě slovanském, kterýž tak blízek jest sobě a přece zároveň také dalek!... Zvu tedy veškero duchovenstvo a veškery věřící v nové to bratrstvo modlitby vzájemné..... Čím četnější bude bratrstvo naše, tím hojněji bude i vojínův, kteříž pro království Kristovo statečně zde zápasí. Naše zbraň: modlitba a dobré skutky, nezasazuje rány, nýbrž zaceluje je, přemáhá veškery obtíže, odzbrojuje nejkřutější odpůrce, podmaňuje říše i národy, jest zbraní nepřemožitelnou a nám zárukou jistého vítězství nad rozkolnictvem; neboť: mnoho může modlitba spravedlivého.“ A jakkoli nevíme ani dne ani hodiny, kterouž Otec nebeský ku sjednocení určil, přece uzříme mocné účinky společné modlitby a budeme svědky podivuhodných úkazův. „Věztež moji bratří nejmilejší, že obrátil-li někdo toho,

kterýž z cesty pravdy se uchýlil, od cesty hříchu vysvobodil duši jeho a zakryl množství hříchův.“ Snad jste doposud neprosili za sjednocení rozkolníkův jménem Ježíšovým. Proste a dána bude vám radost dokonalá.

Po celá léta vypisoval Slomšek z časopisův různých všecko, cokoli bratrstva onoho se týkalo, a každoročně posílán o svátku svatých apoštolův slovanských překrásný spisek spoluúduť bratrstva toho, aby nadšení jejich více bylo oživeno.

Jako jitřenka zlatá září bratrstvo toto na jasném blankytu církve svaté, slibujíc nadějnou budoucnost; a zbožná láska vlastenská biskupa Antonína Slomšeka tam na nebi ji utvrzuje a rozežihá.

Druhé dílo, obtížnější prvého, jehož se biskup Slomšek podjal k oslavě církve sv., jest obnova řeholních řádův v říši rakouské. Jako zlý duch koukol všude rozsévá, tak ani klášterův nešetří. Zvláště v klášteřích, v těch hradbách církve svaté, snaží se odpůrce spásy lidské koukol netečnosti a liknavosti hojně rozsévati. Jakož dobrá a pečlivá matka a hospodyně všemožně obydlí poklízí a čistí, tak i církev svatá, matka naše, dbá o to, aby i kláštery zevrubně byly čas ob čas prohlédnuty, aby dostalo se tam nápravy tomu, co opravití třeba. Tak také roku 1852 ustanovil sv. Otec takové zevrubné přehlédnutí klášterův v říši rakouské. Dílo to nesnadné pověřeno pražskému kardinálu, a ten zase prosil biskupa Slomšeka, by mu v přehlížení klášterův benediktinských byl pomocen.

Ačkoliv právě tehda Slomšek churavostí byl sklíčen, přece pomoc svoji přislíbil. I procestoval Moravu, Čechy, Rakousy, horní Štýrsko, Korutany, Solnohradsko a Tyrolsko a prohlédl a prozkoumal patnácte opatství. Vždy dvakráte za den, ráno a na večer, rozmlouval se syny sv. Benedikta, po celý pak den vyslychal a vpytával se na potřeby jednotlivých bratří a přání jejich, celý klášter do nejmenších podrobností prohlédnut, tak že nezřídka býval biskup nucen nastavovati noci, aby vykonati mohl určené modlitby, neboť za dne nedostávalo se mu mnohdy času. Při tom však nic sobě nepolevoval, jídaje s řeholníky z jedné mísy a nechťeje tomu připustiti, aby snad lepší pokrmy byly mu předloženy; kdekoliv pak za jídla zbožného čtení v klášteře postrádal, tam muselo býti zavedeno. Zasloužil si tedy plným právem názvu, kterým ho kardinál pražský vyznamenal nazvav ho svým nejmilejším pomocníkem a vysloviv pevnou naději, že toto obtížné a nesnadné dílo „hojně drahokamův vetkalo do koruny nevadnoucí, kteráž mu za hrobem uchystána.“

Když pak kahanec života jeho pomalu již dohasínal, přáno biskupovi ještě třetí dílo vykonati, kterým lásku k církvi katolické vysvědčil, zároveň na blízkou smrt vhodně se připraviv. Myslímeť pouť biskupovu do Říma ku hrobům sv. apoštolův Petra a Pavla, kteréžto putování mnohými odpustky jest obdařeno.

O letnicích r. 1862. chtěl sv. otec 27 mučovníkův Japonských za svaté prohlásiti, a za té příležitosti pozval všechny biskupy po širém oboru světa katolického do Říma. Slomšek, jakkoli byl churav, přece ochotně se vydal na cestu. Ale vše, cokoli před odchodem nařizoval, zřejmě svědčilo o tom, že se domnívá, že snad již z Říma se nenavráti! A skutečně se jenom o několik týdnův přepočítal!

Cesta vedla Slomšeka Bavorskem, Švýcarskem, Francií a posléze po moři do Říma. Na cestě ubolávalo srdce jeho zvláště nad tím, když viděl tak četně luteranských sbornic, kteréž před časy bývaly chrámy katolickými, a nyní opuštěny a zanedbány žalostnily a truchlily. „Žalný stav těchto chrámův zřejmý vydává svědectví, že pravý Pán z nich odešel,“ psal biskup z Říma.

V Římě ubytoval se Slomšek v semináři „germanicum“, kde bydleli s ním tři arcibiskupové a dvanácte biskupův. U sv. otce vyžádal si Slomšek zvláštní slyšení, aby mohl vzdáti povinný dík za to, že povoleno mu přeložiti sídlo biskupské. Přes čtvrt hodiny trvala obapolná rozmluva, a na konec udělil sv. otec biskupovi i věřícímu lidu svoje otcovské požehnání.

Svatým otcem dostalo se Slomšekovi ještě posledního vyznamenání, stal se přísedícím apoštolského trůnu jeho Svatosti a měšťanem římským. Přišed na cestě zpáteční do Vídně, pravil některým přátelům svým: „Byl jsem v Římě a nyní milerád umru.“

Tak byl zesnulý biskup po celý život svůj oddaným a věrným synem církve svaté, ochotný podporovatel všech záměrův této matky své milé, udatný zastance práv a cti její, slovem: hvězdou církve svaté katolické; neboť ti, kteří mnohé vyučují v spravedlnosti, zářiti budou jako hvězdy po věčné věky.

XV. Biskup Antonín Martin vzor křesťanské etnosti.

Mnoho pracoval sv. apoštol Pavel o spáse jiných, ale zároveň uznával, že daleko ještě veškero namahání jeho nepostačuje pro spásu duše vlastní: „Trestám tělo své a v kázeň je uvádím, abych v tom, v čem jiným kážu, sám nebyl zavržen.“ A tak i Slomšek skoro nad síly lidské pracoval o spáse duší sobě svěřených, ale při všem pamatoval i na spásu duše vlastní.

Toť nejsnáze lze poznati z této události. Den narozenin rád trávil samotou, pohroužen jsa ve sv. rozjímání. Již tehda, kdy přebýval Slomšek ve sv. Ondřeji, mívával v obyčeji večer přede dnem narozenin choditi na svůj letohrádek, Tůrn nazvaný. Událo se pak jednou, že průvodčí biskupův měl náhodou u sebe knihu sv. Alfonse, kde o povinnostech biskupův se jednalo. Když biskup se o tom dověděl, přišel u večer k němu s prosbou: „Půjčte mně knihu vaši na dnešek a na zítřek, v níž povinnosti biskupův se probírají; neboť tento předmět nejlépe se mně hodí na zítřek ku zbožnému rozjímání.“ Z toho patrno, jak svědomitě toho dne užíval, aby sám sobě kladl počet, vyplnil-li v roce uplynulém povinnosti své čili nic.

Často napomínal bohoslovce, by čítali životopisy svatých kněží, a aby si toho zvolili za vzor, ku kterému srdcem nejvíce lnou. Co radil bohoslovcům, sám věrně plnil.

Svétec, jemuž Slomšek byl oddán, jest sv. František Saleský.

Jak onen svatý biskup, tak byl také Slomšek odpůrcem podivnůstek jakýchkoli, kteréž u mnohých osob zbožných lze postřehnouti. Vždyť i samo písmo svaté dí, že veškera krása dcery královny jest v nitru — a dcera tato králova jest duše naše. Nikdo nepozoroval, že by byl biskup oddán té neb oné podivnůstce, ať už v té neb oné příčině. K lidu býval přívětiv a vlídný, ale

také zdržlivý, a vůbec, ať u oltáře, ať při práci anebo při odpočinku, nebo mezi známými, vždy byl Slomšek veselý a dobré mysli. Každý biskupa miloval, každý ctíl.

Jak onen biskup, byl i Slomšek povahy prohlé, kterouž však statečně přemáhal až k smrti, a zhusta naříkal, že odpůrce spásy naší mnohdy u věci nepatrné ku hněvu jej popudil. Ale jakož slušno pravému vojínu Kristovu, nahradil vždy, v čem byl snad proti svaté tichosti se provinil. Už tehda, když Slomšek byl spiritualem, dal mu jistý bohoslovec, jinak zbožný a pilný, ale také prohlé povahy, odpověď spurnou. Slomšek jsa tím nemálo uražen odbyl bohoslovce poněkud tvrdou a nevlídnou odpovědí. Ale za krátko zavolal Slomšek bohoslovce onoho k sobě, a dáváje mu knihu darem, pravil: „Oba máme stejnou chybu, jsme náhlé a prohlé povahy. Vezměte tu knihu ode mne za upomínku na lásku, jakou k vám chovám.“

Jakož svatý František, tak i Slomšek kromě tichosti nejvíce byl pilen pokory. Vždyť jsou ony rodné sestry, které nelze od sebe oddělit, jsou to ctnosti, bez nichž nelze býti nikomu pravým učeníkem Ježíšovým, neboť zřejmě Pán praví: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“. Přítelem jsa pravé pokory, nenáviděl až do duše pokoru líčenou, kteráž zevně hluboko se ponižuje, a pokorně o sobě mluví, ale tím jenom po cti baží, aby totiž všude pokora byla chválena. Dle náhledu Slomšekova byla pravá pokora tato: po důstojnosti nebažiti, hodností nevyhledávati, ale ani neuhýbati jim, nýbrž býti v moci představeného, — a pohrdání a na cti utržení trpělivě nésti a se srdcem radostným. A v této pokoře Slomšek dospěl veliké dokonalosti.

Nikdy nepachtil se po hodnostech a úřadech, nikdy jich nehledal, nýbrž ony hledaly Slomšeka. Ale žádného úřadu, žádné povinnosti se nezříkal, kterou představení jeho mu uložili. Vždyť pokorný člověk předobře uznává, že sám ze sebe nic nemůže, ale že vše dobré přichází od Pána, kterýž tak jest mocen, že často člověka mdlého a nestatečného k velikému dílu ustanoví. A protože ve všem jenom na Boha spoléhal, nedal se žádnými překážkami zastrašiti, dobře věda, že vůli Boží veškeren svět nemůže na odpor se postaviti. A právě pokora to působila, že se Slomšekovi každé dílo dařilo, a že požeňání Boží nad ním spočívalo.

Nejtěžší zkouškou pokory a tichosti bylo pro Slomšeka, zarmoutil-li ho podřízený jeho. Měl-li takového jako biskup kárati, obával se, aby jako křesťan proti pokoře a tichosti se neprohřešil, a tak raději mlčel a odpouštěl.

Kdysi přišlo několik rolníkův k biskupovi prosíce ho, by filiální jejich kostel povýšil na kostel farní, což učiniti bylo nemožno. Když tedy prosba nic u biskupa neprospívala, jeden z rolníkův tak se rozhorlil, že v surovosti své prohodil: „Vy nejste hoden, abyste byl biskupem.“ A co na to biskup? Jeden z oněch rolníkův takto událost onu svému faráři vypravoval: „Po těch slovech vzal biskup křížek do rukou, který visel mu kolem krku na zlatém řetízku a dlouho na Ukřižovaného pohlízel. Neodpověděl ani slovem, ale pak zcela vlídně a tiše nám pravil, že můžeme odejít. V krátce zavolal biskup toho, který jej tak byl zarmoutil, zpět, a pravil: „Že nemohu vám v tom povolit, oč jste mne

prosili, chci alespoň útraty cestovní vám nahraditi. Tu máte na útraty.“ A vtláčil deset zlatých rolníkovi do ruky.

Jako sv. František, tak byl i Slomšek mužem sebezapírání. Obýval světničku, která o málo byla větší, nežli cela klášterská.

Dvakráte v témdni odepřel si snídani, a sice jednou za hříchy vlastní, podruhé za hříchy svých oveček. Sv. František mnohdy ani nevěděl, co jí, ba ani, jsou-li pokrmy slané čili nic. I v tom snažil se Slomšek světce následovati. Velice rmoutili se domácí jeho, že nemohli se toho dovědět, který pokrm biskup rád jídává, a který ne. Ani v nemoci své nedal vědět, které jídlo by rád.

Jako sv. František, tak i Slomšek miloval chudobu nade vše. Chudičký byl biskupův příbytek; měl biskup náradí tak prostinké, že by se nyní i prostý měšťák za ně styděl. Sedával vždy na tvrdé židli, sloužící mu i za klekátko a sedával vezdy tváří obrácen ku kříži. Chudičký byl i oděv jeho. Nejraději nosíval talár z toho sukna, z něhož bohoslovcům taláry se hotovily, a nesnadno bylo jej k tomu přimět, by alespoň o zvláštních slavnostech oblécel se v roucho dražší. I služebnictvo biskupovo bylo jenom nepatrné. Smělíť mu sluhové sloužiti jenom u přítomnosti jiných, v soukromí posluhoval si biskup sám. Jakož bylo odedávna zvykem Slomšekovým, stlával si jako biskup lože své sám, teprvé v posledním čase doléhal sluha na biskupa tak dlouho prosbami, že mu konečně dal povolení ke službě této. Ba i kaplanu svému, kdykoli mu chtěl posloužiti, říkával: „I není třeba, vždyť já to sám také vykonám, dosti na tom, že mně při oběti mše svatě sloužíte.“

Ale Slomšek nezamýšlel snad takou měrou hromaditi poklady pozemské, nýbrž proto jednal biskup tak, by více mohl vykonati ke cti Boží a ku spáse duší — byl mužem almužny. Pro čest a slávu Boží a pro spásu duší hotov byl všecko věnovati, a činíval skutečně takové hojné dary, že mnohdy sám ve věcech velepotřebných měl nedostatek.

Jako sv. František, tak také Slomšek byl muž práce a činnosti. Lenosti a zahálky neznal Slomšek ani dle jména, a odpočinku přál si teprvé tehda, když už pro vysoké stáří pracovati nemohl; ani na procházce nebyl Slomšek bez papíru a olůvka, by mohl dobré myšlenky, které mu cestou na mysl přišly, zaznamenati. Vždyť většinu písní složil Slomšek na procházkách. A nedostačovalo-li dne ke práci, nastavil noci. Ještě když byl Slomšek farářem ve Vuzenici vídali kaplani, že i přes jedenáctou svítí, a o třech hodinách byl už zase na nohou. Tím jenom lze vysvětliti, jak mohl Slomšek za dobu nepoměrně krátkou, tak hojně knih sepsati. Pracovitým ostal Slomšek i jako biskup až do poslední doby. Jeden ze sluhův jeho říkal, že mu přicházelo velmi za těžko o čtyřech ráno biskupa buditi, protože dobře věděl, že až pozdě do noci Slomšek pracoval.

Jako sv. František i Slomšek horlivě se modlíval. O šesti hodinách ráno sloužíval mši sv., ku které vezdy rozjímáním se připravoval. Po mši sv. modlíval se církevní hodinky. Měl-li po chvíli, přicházel o osmi hodinách opětně na chorální mši sv. Čtvrt hodiny před polednem navštěvoval s bohoslovci nejsv. Svátost, při čemž i svědomí zpytováno. Odpoledne o třech hodinách přicházel Slomšek na nešpory chorální. K večeru modlíval se církevní hodinky, po večeri

pak domácí čeledi předříkával večerní modlitbu, po ní pak bylo zpytování svědomí. Modlitba před jídlem konala se hlasitě, kaplan biskupův se modlil, a biskup na to žehnal pokrmy. V neděli a ve svátek navštěvoval Slomšek dopolední i odpolední služby Boží. Svatou zpověď vykonával Slomšek často. Zvláštní však úctu choval ku Panně Marii, Matce Boží, k jejíž cti a slávě každodenně před spaním růženec se modlival. Popředně však brával útočiště své k sedmibožné Matce Boží, jejíž obraz visel nad ložem jeho. Kdykoliv naléhal naň bol a zármutek, pozíral k obrazu jejimu.

Jako dům sv. Františka, tak bylo i sídlo Slomšekovo rodinným útlukem všech kněží. Kdokoli zavítal k biskupovi, byl mu milý a drahý; a čím více kněží kolem sebe měl, tím větší byla radost jeho. Každého kněze zvala ku stolu, a pokud bylo lze, skýtal jim i noceh. Nezřídka zval nemocné duchovní, by přijeli k němu, a na statečku jeho poněkud pookřáli a se zotavili. Domácí kaplan biskupův musel pak hosty bavit a všemožně o to dbáti, by v ničem neměli nedostatku. Což tu tedy divu, že rádi kněží biskupa navštěvovali, vždyť žili v domě jeho jako dítky v domě otcovském.

Po příkladu sv. Františka byl Slomšek také laskavým otcem svých domácích, kteříž milovali ho jako dítky, k němu co k otci láskou se vinuli synovskou.

Kdokoli jenom nějakou dobu v obydlí biskupově prodléval, pozoroval za nedlouho, že tu vládne, katolický biskup, zbožný kněz — křesťanský hospodář.

XVI. Biskupa Antonína Martina blažená smrt.

Starodávné a pravdivé přísloví dí: „Jaký život, taková smrt.“ I výrok Ducha sv. tomu nasvědčuje: „Drahá jest před obličejem Páně smrt svatých jeho.“ Lze se nadíti, že i biskup, který v Bohu jenom a pro Boha žil, také blaze a sladce v Bohu usne, a že velepastýř, jehož život veškeren vzorem byl ovečkám jeho, také smrtí svou dá jim příklad překrásný. A v pravdě všecko, cokoli dalo se před smrtí Slomšekovou — při smrti — a po smrti jeho jest tak pohnutlivo, že vším právem lze říci: jakož život jeho drahocenný byl před tváří Páně, drahocennější ještě byla smrt jeho.

Nebezpečná choroba, kteráž r. 1851. Slomšeka zastihla, podryla zdraví jeho posud skálopevné. Plíce zajisté po oné nemoci tak byly oslabeny, že lékař už tehda pravil, že déle než desíti let Slomšek se nedožije. Mnoho biskup nemocí tou po mnohá léta strádal, ale nikdy nereptal.

Když byl Slomšek v měsíci červnu r. 1862 z Říma se navrátil, odebral se na zotavenou do Slatiny, kdež chtěl zdraví své narušené utvrditi, aby pak mohl visitovati Lašské děkanství položené v kraji hornatém. Ale právě tu noc, než na cestu se vydal, napadla jej choroba zastaralá. Z rána byl všecek bled a tvář vpadlá, tak že všickni o život jeho se báli nalehající naň, by od visitace kraje tak hornatého a neschůdného upustil. Ale dle příkladu Páně hotov jsa i život dáti za ovce své, nedbal biskup ani na churavost ani na cestu neschůdnou, nýbrž chutě vybral se na cestu. Veškery pak fary celého děkanství visitoval Slomšek pěšky, ale ačkoli pro chorobu po třikráte bylo mu na lože ulehnouti, přece neustal, až bylo dílo dokonáno.

Jenom několik dnů odpočinul si Slomšek doma, neboť už 14. září zase do Slatiny se odebral, aby tam konal s duchovenstvem cvičení duchovní. Na pohled jsa zdrav, konal s kněžstvem veškery pobožnosti, ba sám každodenní mívál promluvu. Bylo znáti, že smrt se blíží stříelhitými kroky a Slomšek sám byl o tom přesvědčen, že už života jeho jest na mále. Sám se projádlil: „Slunce života mého jakož i nejednoho z nás kloní se už na západ, předvídám, že už nebudu dlouho bývatí mezi vámi; brzy snad už hospodář vinice správci svému, smrti, poručí, by nás odvolala. — Proto jest svrchovaný čas, abychom se porozhlédli po vinici, která péči naší svěřena byla, abychom, co zanedbáno, nahradili, čím jsme se prohřešili, napravili, dříve než nás hospodář nebeský z vinice odvolá, aby ji pověřil jiným, kteří přinesou hojnější ovoce. Vše závisí na tom, budeme-li věrně plnití povinnosti stavu svého. Neboť co může nám na sotnách větší poskytnoutí útěchy, než vědomí, že věrně jsme konali, co Bůh nám uložil, a co může nám více osladití nad smrtí slovo Hospodinovo: „Blaze tobě služebníče věrný a dobrý! vejdi v radost Pána svého.“

Tak dojemně mluvíval Slomšek po celou dobu duchovních cvičení. Po ukončených duchovních cvičeních pomodlil se Slomšek Otčenáš ve trojím nářečí, aby ukázal, že není rozdílu u Boha mezi národy a že jsme všickni mezi sebou bratří a sestry, ať Němci ať Slovinci. První Otčenáš modlil se Slomšek latinsky na poděkovanou za obdržení dobrodiní, — druhý německy za bratry duchovní nepřítomné; — třetí konečně modlil se slovinsky za toho z nás, kdo první na věčnost bude povolán. O zajisté nikdo netušil, že milený biskup sám za sebe se modlí!

Duchovní cvičení zakončeno v pátek. V sobotu ještě vydal se Slomšek na pouť k Panně Marii na Ptujské hory. Na večer odebral se na Kostřivnici, kdež mělo se konati svěcení filiálního chrámu. Při večeri byl vesel a sám žert a nad obyčej dlouho mezi duchovními se pozdržel, ale bylo to poslední jeho stolování. V neděli na večer vrátil se domů, v pondělí pak odpoledne vyšel si za město procházkou. Bylť sice ještě i při této procházce dobrého rozmaru, ale málo co už požíval, tak že všem se pozdávalo, že mu není dobře. — V úterý odpoledne ulehl, aniž komu co řekl, na lože. Na štěstí kdos z domácích přišel k biskupovi, ale nemálo se zarazil vida ho na loži ve velikých bolestech sténati. Vrátila se zase bývalá choroba, a teď už smrt k osu ku kořenu života přiložila.

Ve středu ráno dal si zavolati zpovědníka. Když přistoupil tento k loži tázaje se, jak se vede, pro bolesti už sotva mluvil. Do osmi hodin setrval sám na modlitbách. Když po té farář stoličného chrámu zavítal k němu s nejsvětější Svátostí oltární, kterouž všickni kanovníci s hořícími svícemi provázeli, povstal biskup, ač krutými bolestmi svírán, sám z lože, přioděl se sám talárem, a pokleknuv na holou zemi s rukama sepjatýma přijal Pána a Spasitele svého Krista Ježíše. Potom opět sám z taláru se svlékl a na lože ulehl odpovídaje pak na litanie, jež říkány před svatým pomazáním, ba i při sv. pomazání sám modlitby obvyklé konal, a přijal pak ku konci papežské požehnání.

Dopoledne byl ještě dosti klidně myslí, ale odpoledne rychle bolesti přibývalo, tak že, když zpovědník okolo třetí hodiny k loži jeho přistoupil, jsa do vůle Boží oddán, takto jej oslovil: „Orate pro me, videtur esse ultima hora,“

což značí: „Modlete se za mne, zdá se mně, že se blíží poslední má hodinka.“ — K páté hodině zavítali oba bratří hrabata Brandisové k loži biskupovu. — Starší oslovil ho po obyčejném pozdravu: „Doufám, že Vašnosti zítra snad bude lépe.“ Načež biskup vážně odvětil: „Biskupu už zde není co očekávat.“ A když mladší hrabě připojil: „Ale dioecese vaše má Vašnosti potřebí, proto o život Vašnostin se obáváme,“ připojil Slomšek pokorně: „Vždyť na životě jednoho člověka není nic záleženo.“

Mnohé známky neklamně tomu nasvědčovaly, že smrt se blíží. Důvěrný přítel jeden prosil Slomška, by směl po celou noc u něho setrvati. Ale biskup k tomu nepřivoli, rka, že této noci ještě neumře. I ostatní kanovníci a duchovenstvo prosilo biskupa, by dopřál sobě odpočinku. Když pak zpovědník biskupův prosil, by mohl noc u lože jeho strávit, dáno mu mlčky svolení. Od šesti do sedmi hodin modlilo se duchovenstvo za biskupa svého ve stoličném chrámu Páně. Když zpovědník o tom biskupa uvědomil, bylo patrné na tváři jeho, že zpráva ta ho oblažila. Po vykonané modlitbě vešlo ještě několik kněží do komnaty biskupovy, jimž zvláště byl přízniv. Přívětivě na ně pohlížeje, a vlídně a laskavě se usmívaje, pravil: „Přišli jste, byste se rozloučili se mnou?“ Potom opět se odmlčel. O půl deváté pravil lékař, ohlédaje tepnu: „Smrt jest na blízku.“ Zpovědník, přistoupiv k loži tázal se, zdaž by bylo biskupovi mílo, kdyby se zaň modlili? Načež dáno jim za odpověď, by se modlili. I poklekli kolem lože biskupova všickni kanovníci, veškeré duchovenstvo a celá družina biskupova. Začali se modliti litanii loretánskou. Biskup zprvu zřetelně a hlasně odpovídal: „Ora pro nobis,“ t. j. oroduj za nás! Pojednou však ustal a lékař pravil, že umírá! Na to jali se modliti modlitby za umírající, ale dříve ještě než modlitby skončili, odevzdal biskup tiše a klidně duši svou do rukou Stvořitele svého.

Hlasitý výkřik bolu rozléhal se nyní dvoranou biskupskou; všickni tlačili se k loži, aby jednou ještě mohli pocelovati ruce ony, které tak často otcovské jim udělovaly požehnání. Potom přistoupil probošt stoličného chrámu, aby Slomšekovi oči zatlačil. Mimoděk připomenul sluha biskupův: „Umřel biskup náš právě tou dobou, kdy s námi konával večerní modlitbu.“

Velkolepý a slavný byl první příchod Slomšekův do chrámu stoličného, ale slavnější ještě uchystán mu průvod, když naposled z něho byl vynášen. — Bylyť lidstvem přeplněny veškery ulice, jimiž průvod se ubíral. Tři biskupové a přes 200 duchovních, domácích i cizích, provázelo biskupa ku poslednímu odpočinku. U hrobu zapěl německý i slovinský spolek pěvecký v bratrské shodě pohřební hymnu.

Jakož Kristus Pán praví: „Buďte připraveni, neboť nevíte dne ani hodiny,“ byl i zesnulý biskup i toho napomenutí Páně věrně dbalý. Už dávno před tím, než Pán zavolal: „Ještě této noci požádají duše tvé od tebe,“ měl Slomšek veškery záležitosti své upraveny a urovnány. O ušlechtilé pak mysli jeho svědčí i poslední jeho vůle.

Kěž září po všecky časy hvězda jeho ctností, jak duchovním tak i lidu věřícímu, aby po cestě spasení kráčeji jak on ke cti a chvále Boží a na spáse duší pracovali!

Nákladem knihtiskárny benediktínské vydány následující spisy:

Ant. Slomšekovy homilie na evandělia roku církevního. Ze slovinského na jazyk český přeložil **Fr. Klíma**, farář v Krásné. Cena 1 zl. 30 kr.

✓ **Ant. Slomšekovy homilie** na epištoly roku církevního. Tentýž přeložil. (1. vydání rozebráno.)

Ant. Slomšekovy kázání na slavnosti některých svatých a světic. Cena 30 kr.

J. Strossmayera pastýřský list I. (O ss. Cyrillu a Methodu) a list II. (Odpověď biskupům rozkolným na některé sporné otázky). Cena jednotl. 30 kr.

Polyglotta, čili vydání papežské encykliky „*Grande munus*“ ve vícero jazycích. Cena 2 zl.

 Časopis pro katolíky, zejména pro jejich zbožné spolky a bratrstva:

„Škola Božského Srdce Páně.“

Vychází měsíčně o 2 arších a stojí celoročně v předplacení 2 zl., sedmý výtisk zdarma.

Jako přílohy k tomu časopisu jsou:

1. **Zábavná bibliotéka**, která vychází ročně v 15 sešitech o 64 str. a stojí celoročně i s **premií** jen **3 zl.**

2. **Anděl Strážný**, časopis pro křesťanskou mládež hojně obrázky, dřevorytinami a **premií** ozdoben. Vychází měsíčně o 1½ archu a stojí v předplacení jen 80 kr.

3. **Ascetická bibliotéka**, sbírka spisů ku zbožnosti vedoucích. V předplacení 2 zl., vydá se spisů krámské ceny za 3 zl. Třetí serie počíná výtečným spisem Rodrigueзовým: „Cvičba v dokonalosti křesťanské.“ O ascetické bibliotéce vůbec, zejména o spisech Rodrigueзовých praví „Škola“:

Buditelé našeho národa československého uhodili do živého, když na počátku tohoto století všemi silami zasazovali se o to, aby starší plody literární znova vynášeny byly na světlo a mezi lidem českým co nejvíce rozšiřovány. Činem tím zajisté nejen že národ začal se probírat z dlouhého žalostného spánku, nýbrž oživeno též vědomí bývalé slávy, roznícena láska k vlasti a jazyku mateřskému, rozzata pochodeň, která až dosud osvěcuje světlem svým všechny vrstvy společnosti české, pobízejíc k další vytrvalé práci na zděděné roli domáci. — V životě ethickém čili mravném nemůže rovněž býti jinak. Má-li dobrý mrav četných naleztí přívržencův a etitelův; má-li ctnost a dokonalost křesťanská býti hvězdou, vedoucí lid náš k šťastnější budoucnosti: není ani jistějšího ani lepšího prostředku, jako aby klassická

díla ascetická z doby starší znova se tiskem vydávala a co nejhojněji mezi lidem naším rozšiřovala. Dobré semeno, jež v dotčených spisech jest uloženo, nepozbylo dosud klíčivosti; složme je jenom v kyprou půdu, a ono ponese záhy spanilé ovoce. A toť onen cíl, k němuž čelí veškerá snaha naše při vydávání „bibliotéky ascetické,“ toť také zvláštní příčina, že hodláme v novém českém rouše podati čtenářům našim do rukou výtečné dílo Rodriguezo: **Cvičba v dokonalosti křesťanské.**

Spisy Rodriguezo vy netřeba teprv zvláště doporučovati: co dobrého, chválí se samo. Dostí na tom, připomeneme-li, kterak vznikly a který byl prvotný jejich účel.

P. Rodriguez byl, jak v předmluvě zevrubněji dolíčeno, po dlouhá léta novicmistrem řádu Tovaryšstva Ježíšova a činíval též starším členům Tovaryšstva v jisté dny exhorty vedle předpisu sv. řeholy. Tyto pak řeči své, za rozličných příležitostí novicům a bratřím jezuitům přednesené, uspořádal na sklonku života v jednotný celek, poslušen jsa při tom hlasu svých spolubratří, jež nepřestávali na něho naléhati, aby tyto plody dlouholeté modlitby a mnohých studií nenechával teřeti bez užitku, ale raději k obecnému dobru je obrátil. Že jest to práce dokonalá, kdož by o tom pochyboval? Spisovatel dává „Cvičbou v dokonalosti křesťanské“ návod k životu bohumilému, a to způsobem takovým, že bezděky jímá rozum i srdce. On opírá se při všem a všudy o nezvratné základy nauky křesťanské a předchází takto pěkným příkladem nejen ty, kdo jižžij chvátají po cestě spásy, nýbrž obzvláště těm, jejichž přední povinností jest nabádati lid věřící k životu etnostnému, jako jsou na př. duchovní správce, hlasatelé slova Božího, kazatelé atd. Co se pak týká formy, stůjtež zde slova, jež napsal překladatel o spisech Rodriguezoých v předmluvě: „Těžko bychom našli,“ tak dí, „asketu, který by návod k životu duchovnímu předkládal tak jadrně a spolu tak prostě a srozumitelně, jako tento zkušený novicmistr svého řádu. Jeho řeč jest tak srdečna, výklady jeho tak názorny, že chtěj nechtěj čtenáře okouzlí. Četné příběhy a porovnání, jež tu a tam na vhodných místech se proplétají, činí celek nad míru svěžím a půvabným.“

Uvažujice všecko to, kojíme se naději, že české vydání spisů Rodriguezoých nebude pouhým ohnivkem v řetěze českých našich spisův ascetických, ale že všele uvítáno bude nejprve od českých řeholníků a řeholnic, kteří v nich naleznou spolehlivého vůdce a rádce na dráze etnosti a dokonalosti křesťanské vůbec, etností pak řeholních zvláště, — ode všech duší zbožných, po mravním zdokonalení prahnoucích, — zejména však od českých kněží a kazatelův, jimž řečenými spisy otvírá se hojný a čistý pramen k posvátnému úřadu kazatelskému.

„Cvičba v dokonalosti křesťanské“ vycházeťi bude po sešitech o jedné nebo více knihách, podle toho, jak která kniha bude objemna, a sice tak, aby ročně vydáno bylo 15—20 tisk. archův.

